

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Факультет обліку і аудиту
Кафедра обліку у державному секторі економіки та сфері послуг

Воронко Анастасія Юріївна

**Облік та аудит оборотних активів згідно
МСФЗ / Accounting and audit of the current
assets according to IFRS**

спеціальність: 071 – Облік і оподаткування
магістерська програма – міжнародний облік

Магістерська робота

Виконала студентка групи
ОМОм-21
Воронко А.Ю. _____
Науковий керівник:
к.е.н., доцент Саченко С.І.

Магістерську роботу допущено до захисту:
« ____ » _____ 2018 р.

Завідувач кафедри

РЕЗЮМЕ

Магістерська робота містить 104 сторінки, 11 таблиць, 4 рисунки, список використаних джерел із 84 найменування, 1 додаток.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних та розробка практичних аспектів удосконалення діючої системи обліку, контролю та аналізу оборотних активів відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Об'єктом дослідження у магістерській роботі є оборотні активи підприємства із зовнішньоекономічною діяльністю.

Предметом дослідження є діюча практика бухгалтерського обліку, контролю та аналізу оборотних активів. Дослідження проводилося на основі діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Волинська тарна компанія».

Одержані висновки та їх новизна: Отримані результати і розроблені рекомендації та їх використання сприяють удосконаленню методики бухгалтерського обліку, аналізу та контролю операцій, пов'язаних з оборотними активами, що має важливе значення для ефективного управління запасами, грошовими коштами та дебіторською заборгованістю досліджуваного підприємства.

Ключові слова: запаси, грошові кошти, дебіторська заборгованість, облік, міжнародні стандарти фінансової звітності.

RESUME

Thesis contains 104 pages, 11 tables, 4 figures, list of sources with 84 titles, 1 application.

The purpose of the study is to substantiate theoretical and practical aspects of improving the current system of accounting, control and analysis of current assets.

The object of research in master's work is current assets.

The subject of the study is the current practice of accounting, control and analysis of current assets. The research was conducted on the basis of the activities of the Limited liability company «Volyn Packing Company».

The resulting conclusions and innovation: The received results, the developed recommendations and their use promote the methodology of accounting, analysis and control of settlement operations of enterprises, which is important for optimization of cash flow management and financial stability of the investigated enterprise.

Keywords: current assets, inventory, accounts receivable, accounting, IFRS.

АНОТАЦІЯ

Воронко А. Ю. Облік та аудит оборотних активів згідно МСФЗ. – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього рівня «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» магістерської програми «Міжнародний облік». – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2018.

Розкрито сутність та класифікацію оборотних активів підприємства; розглянуто порядок відображення в обліку оборотних активів згідно національних та міжнародних стандартів; встановлено перелік нормативно-правових актів, що регулюють міжнародну діяльність підприємств в Україні.

Описано методику обліку запасів, зокрема їх оцінки, грошових коштів та дебіторської заборгованості; відображено процес документування та складання фінансової звітності, охарактеризовано особливості облікової політики. Описано порядок аудиторської перевірки малих підприємств, з'ясовано методи контролю, принципи та напрямки ефективного управління поточними активами.

ANNOTATION

Voronko A.Y. Accounting and audit of the current assets according to IFRS – Manuscript.

Research on education and qualification level «master» after speciality 071 – accounting and taxation. – Ternopil National Economic University, Ternopil, 2018.

The essence and classification of the enterprise's current assets are disclosed; the order of displaying of current assets in accordance with national and international standards is considered; established a list of legal acts regulating the international activity of the Ukrainian enterprises.

Described the methodology of inventory accounting, in particular, their valuation, cash and accounts receivable; the process of documenting and compiling of the financial reporting is reflected, characteristics of accounting policy are described. The procedure of the small enterprises auditing is described, the methods of control, principles and directions of effective management of current assets are determined.

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ	
1.1. Сутність поняття «оборотні активи» та їх значення для підприємства.....	7
1.2. Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту оборотних активів.....	18
1.3. Порівняння вітчизняного та зарубіжного обліку оборотних активів.....	23
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ	
2.1. Особливості відображення в обліку оборотних активів згідно П(С)БО та МСБО.....	31
2.2. Відображення даних щодо оборотних активів у фінансовій звітності підприємства згідно МСФЗ.	
2.3. Облікова політика, як спосіб відображення достовірної інформації про оборотні активи підприємства.	
Висновки до розділу 2.	
РОЗДІЛ 3. ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	
3.1. Контроль та аналіз використання оборотних активів підприємства.	
3.2. Аудит первинної та зведеної документації руху оборотних активів на підприємстві.	
3.3. Управління оборотними активами та методи підвищення їх ефективного використання	
Висновки до розділу 3.	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

ВСТУП

Актуальність теми. У світі інтенсивно розвиваються різноманітні процеси глобалізації, які поєднують різні країни та регіони, надаючи їм нових спільних рис. В умовах розвитку міжнародної економіки, розширення зовнішньоторговельних відносин, збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій, все більш актуальним стає питання адаптації вітчизняного обліку до міжнародних стандартів. Усунення й уникнення впливу негативних внутрішніх та зовнішніх чинників можлива лише при правильно організованому обліку доходів і витрат.

У зв'язку з появою нової концепції бухгалтерського обліку, обов'язковим елементом діяльності підприємства стало формування облікової політики. Саме в даному документі вказують вибрані методи накопичення облікової інформації, її узагальнення та відображення у фінансових звітах.

В Україні фінансову звітність, складену відповідно до міжнародних стандартів, подають публічні акціонерні товариства, страхові компанії, банки та емітенти цінних паперів, а також інші підприємства, перелік яких визначено Кабінетом Міністрів. Хоча більшість положень П(С)БО і МСФЗ не суперечать один одному, але все ж існує ряд відмінностей.

Методологічні засади формування інформації про оборотні активи та її розкриття визначаються національними положеннями та міжнародними стандартами. Дану категорію досліджували різні економісти, такі як: Бутинець Ф.Ф., Голов С. Ф., Голубнича Г. П., Жук В.М., Камінська Т.К., Костюченко В. М., Лучко М.Р., Пушкар М.С., Харламова О., Швець В.Г., тощо.

Метою роботи є дослідження теоретичних та методичних аспектів обліку, аналізу та аудиту оборотних активів, а також розробка практичних рекомендацій для забезпечення їх ефективного функціонування на підприємствах, які ведуть зовнішньоекономічну діяльність.

Для досягнення вказаної мети в процесі дослідження необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити сутність оборотних активів як об'єкта бухгалтерського обліку та аудиту;
- розглянути класифікацію оборотних активів з урахуванням особливостей промислових підприємств;
- встановити питання достатності нормативного забезпечення бухгалтерського обліку оборотних активів;
- дослідити організацію бухгалтерського обліку оборотних активів на ТОВ «Волинська тарна компанія»;
- дати критичну оцінку методам оцінки оборотних активів згідно національних стандартів;
- розробити рекомендації щодо удосконалення бухгалтерського обліку оборотних активів підприємства;
- провести аналіз формування та використання оборотних активів комбінату хлібопродуктів;
- обґрунтувати використання аналітичних процедур у процесі аудиту оборотних активів;
- розкрити особливості організації та надати пропозиції з удосконалення методики аудиту операцій з оборотними активами.

Об'єктом дослідження є сукупність фінансово-господарських операцій, які пов'язані із формуванням та використанням оборотних активів на ТОВ «Волинська тарна компанія».

Предметом дослідження є методика обліку та аудиту оборотних активів на підприємствах, які є суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Методи дослідження. Теоретичні аспекти обліку оборотних активів досліджувались із застосуванням методів індукції та дедукції, що допомогли визначити місце даних активів у системі обліку, також було уточнено ключові терміни, пов'язані з обліком цих об'єктів. Історичний, логічний та порівняльний методи застосовувались при уточненні та дослідженні рахунків

з обліку оборотних активів, аналізу і синтезу, елімінування – для дослідження впливу факторів на оборотні активи. У дослідженні застосовувалися прийоми статистичних порівнянь, а також методи аналізу, узагальнення та графічного зображення даних для проведення аналізу формування і використання оборотних активів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та удосконаленні обліку, аналізу і аудиту оборотних активів. У процесі дослідження отримано такі наукові результати:

- досліджено суть поняття «оборотні активи» як об'єкта бухгалтерського обліку та аудиту; та розглянуто їх класифікацію, яка допомагає у створенні умов для ефективного функціонування системи бухгалтерського обліку і аналізу;
- встановлено питання достатності нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку оборотних активів;
- досліджено та критично оцінено діючу систему організації обліку оборотних активів ТОВ «Волинська тарна компанія»;
- дано критичну оцінку методам оцінки оборотних активів згідно національних стандартів;
- розроблено рекомендації щодо удосконалення бухгалтерського обліку оборотних активів, для підвищення достовірності та аналітичності обліку;
- проведено аналіз формування та використання оборотних активів компанії та зроблено обґрунтовані висновки;
- обґрунтовано використання аналітичних процедур у процесі аудиту оборотних активів;
- розкрито особливості організації та надано пропозиції з удосконалення методики аудиту операцій з оборотними активами, що скорочує витрати часу на проведення аудиту.

Практичне значення одержаних результатів. Застосування на практиці результатів дослідження дасть можливість забезпечити адекватне

відображення операцій щодо обліку оборотних активів за ринкових умов господарювання, отримання та аналіз своєчасної та правдивої інформації необхідної керівництву. Результати дослідження спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку оборотних активів. Результати дипломного дослідження впроваджено в господарську практику ТОВ «Волинська тарна компанія».

Публікації: Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія», 30 червня 2017 року, м. Тернопіль.

Структура і обсяг роботи. Основний зміст роботи викладено на 86 сторінках друкованого тексту. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел, який включає 80 найменувань. Робота містить 12 таблиць, 4 рисунків, 1 додатку.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

1.1. Сутність поняття «оборотні активи» та їх значення для підприємства

Активи є найважливішою складовою будь-якої господарської діяльності підприємства, можуть бути сформовані за рахунок як власних, так і залучених джерел фінансування.

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» містить таке тлумачення терміну: актив - це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигід у майбутньому [45].

Відповідно до даного стандарту усі активи розподіляються на дві групи – оборотні та необоротні. У стандарті виділено, що включають до оборотних активів, а саме: оборотні активи - гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Однак поняття необоротних активів є досить розмитим, згідно з НП(С)БО 1 необоротні активи - всі активи, що не є оборотними [45]. Таким чином, до необоротних активів ми можемо віднести усі майнові цінності, які багато разів беруть участь в процесі господарської діяльності підприємства, тобто господарські засоби тривалість використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). До таких засобів належать: нематеріальні активи, основні засоби, довгострокова дебіторська заборгованість, довгострокові фінансові інвестиції, довгострокові біологічні активи, відстрочені податкові активи, гудвіл та інші необоротні активи.

Співвідношення різних складових необоротних активів у загальній вартості допомагає проаналізувати виробничу структуру підприємства та найважливіші показники технічного рівня, оскільки це істотно впливає на

ефективність виробництва. Чим більша частка машин, обладнання та приладів, тобто тих необоротних активів, які найбільше впливають на предмет праці, тим більша фондівдача, тобто тим більше готової продукції припадає на кожен одиницю необоротних активів.

Для підприємства головним завданням є раціональний розподіл і використання оборотних активів у процесі його господарської діяльності. За умов високого рівня інфляції та постійного збільшення конкуренції підприємство повинне оптимізувати та правильно розподілити джерела фінансування оборотних активів. Це посприє безперервній діяльності підприємства, дотриманню всіх виробничих програм, в результаті чого фірма матиме стійке фінансове становище, дотримуватиметься зобов'язань перед покупцями та зможе бути гідним конкурентом у своїй сфері.

Поняття «оборотні активи» почало зустрічатись в економічній літературі з початку минулого століття. Дане поняття трактується різними вченими по-різному, залежно від етапів розвитку економіки. За умов адміністративно-командної системи розповсюджено було поняття «оборотні кошти», яке було одноманітним, адже головною функцією вважалось фінансування витрат та розрахунково-платіжне обслуговування кругообігу коштів у поточному періоді.

При умовах ринкової економіки поряд з терміном «оборотні кошти» з'явилися поняття «поточні активи», «оборотні активи» та «оборотний капітал», оскільки вітчизняні економісти мали змогу вивчати заготовки та дослідження іноземних вчених та переймати їх досвід. У сучасних економічних умовах термін «оборотні кошти» вважається застарілим.

В економічній літературі часто можна зустріти ототожнення таких термінів: оборотні активи, оборотні засоби, оборотні фонди, оборотні кошти, оборотній капітал. Часто їх плутають між собою у зв'язку з відсутністю еквівалентів в українській мові або при неправильному перекладі наукової літератури. Дані поняття хоча і мають спільні риси, проте є різними.

Оборотні кошти – це форма руху вартості, а також її кругообігу на виробничому підприємстві. Оборотні кошти за свої складом є неоднорідними. Наприклад, до них можуть входити матеріальні елементи (запаси сировини та/або матеріалів), які в подальшому становитимуть основу готової продукції або елементи, які споживаються в процесі виробництва, але не включаються в речову форму виготовленого продукту (паливо). Також до оборотних коштів відносять грошові кошти (готівка в касі та кошти на рахунках в банку) та невідчутні активи (дебіторська заборгованість).

Оборотні фонди –це всі джерела формування оборотних коштів (фондів) [30].

Оборотній капітал –капітал, що постійно знаходиться в обороті і споживається у процесі одного операційного циклу чи протягом 12 місяців здати складання балансу [30]. Також оборотний капітал можна розглядати як відносини купівлі-продажу грошових коштів, оскільки на ринку вони є своєрідним товаром. Оборотний капітал авансується в оборотні активи і приймає їх монетарно-речову форму, а після закінчення операційного циклу повертає свій первісний вигляд. Таким чином, головною відмінністю оборотного капіталу від активів є те, що його не споживають, не витрачають, а лише авансують для того, щоб після кожного обороту повернути його в ту ж форму та в подальшому знову авансувати.

Оборотні активи –це активи, що обслуговують один виробничий процес та забезпечують його безперервність. Під цим поняттям також розуміють сукупність всіх майнових цінностей підприємства, які обслуговують певний господарський процес та цілком споживаються протягом одного виробничо-комерційного циклу [30].

Вагомим внеском у розвиток уявлень про оборотні активи вважаються праці Родостовця В.К., Карауша М.І., Новодворського В.Д., Додонова О.О., Бакун Ю.В., Занько Б.М. тощо. Відомими науковцями, які в своїх працях детально досліджували питання аналізу оборотних активів, варто відзначити наступних вчених: Велми Глен А., Дж. Сигел, Дж. Шим, Е.С. Хендріксен,

Бутинець Ф.Ф., Грабова Н.М., Дубенко Н.В., Загородній А.Г., та інші. Що стосується фінансового аспекту формування і використання оборотних активів, то вони висвітлені у працях Бланка І.А., Василика О.Д., Колчина Н.В., Молякова Д.С., тоді як економічний аспект досліджували у своїх працях Бородавкіна А.Н., Крамаренко Г.О., тощо. Питання управління і контролю оборотних активів розглядаються в працях Пана Л.В., Сороки Р.С.

Розглянемо різні погляди вчених щодо сутності оборотних активів.

Таблиця 1.1

Визначення терміну «оборотні активи»

Вчений	Визначення
Слав'юк Р.А.	Оборотні активи – ресурси, які належать підприємству і які напевно буде перетворено на гроші чи використано іншим чином протягом року з дати складання бухгалтерського балансу
Нашкерська Г.В.	Оборотні активи – це грошові кошти, що вкладені для створення оборотних виробничих фондів та фондів обігу з метою забезпечення безперервного процесу виробництва і реалізації продукції
Демченко Т.А.	Оборотні активи – це сукупність оборотних фондів та фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені у грошовій формі
Ковальов В.В.	Оборотні активи - активи, що споживаються в ході виробничого процесу протягом року або звичайного операційного циклу, що перевищує 12 місяців через специфіку технологічного виробництва, і тому такі, що повністю переносять свою вартість виготовленої продукції.
Бланк І.О.	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну виробничо-комерційну діяльність підприємства та, що повністю споживаються в процесі одного виробничо-комерційного циклу
Ермасова Н.Б.	Оборотні активи – це засоби, інвестовані підприємством в поточні операції під час кожного операційного циклу.
Кірейцев Г.Г.	Оборотні активи – це сукупність коштів, авансованих в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції.
Бутинець Ф.Ф.	Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес, які повністю споживаються протягом одного операційного циклу
Брейлі Р., Майерс С.	Оборотні активи – це такі активи, які компанія в найближчому майбутньому збирається перетворити в грошові кошти.
Зві Боді, Роберт Мертон	Оборотні активи – суми грошових коштів компанії та всі інші статті балансу, які протягом року передбачається перетворити в гроші.

Чітке усвідомлення сутності оборотних активів має велике практичне значення, оскільки правильне розуміння економічної термінології, спрощує роботу кожного підприємця, а також допомагає прослідкувати та виявляти взаємозалежності між різними факторами виробничо-господарської діяльності підприємства, що у подальшому дозволяє не лише раціонально споживати наявні фінансові ресурси, а й ефективно управляти оборотними активами та будувати обґрунтовані економічні прогнози щодо доцільності їх використання.

Для кращого розуміння категорії «оборотні активи» розглянемо їх класифікацію за різними ознаками.

Таблиця 1.2

Класифікація оборотних активів

№	Класифікаційні ознаки оборотних активів	Елементи (види) оборотних активів
1	За характером фінансових джерел формування	1)валові оборотні активи; 2)чисті оборотні активи; 3)власні оборотні активи.
2	За видами	1)виробничі запаси сировини, матеріалів, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів; 2)запаси готової продукції; 3)дебіторська заборгованість; 4)грошові кошти; 5)інші види оборотних активів.
3	Залежно від участі в кругообігу	1)оборотні активи у сфері виробництва (оборотні фонди); 2)оборотні активи у сфері обігу (фонди обігу).
4.	За характером участі в операційному процесі	1)оборотні активи, що обслуговують виробничий цикл; 2)оборотні активи, що обслуговують фінансовий цикл.
5	Залежно від методів планування, принципів організації та регулювання	1)нормовані; 2)ненормовані.
6	За періодом функціонування	1)постійна частина оборотних активів; 2)змінна частина оборотних активів.
7	За часом перебування в кругообігу	1)початкові; 2)функціональні; 3)накопичені
8	За ступенем ліквідності	1)абсолютно ліквідні (високоліквідні); 2)швидколіквідні (середньоліквідні); 3)малоліквідні (низьколіквідні).

Продовження таблиці 1.2

9	За формою функціонування	1)монетарна форма; 2)речова форма.
10	За ризиком вкладення	1)оборотні активи з високим ризиком вкладення; 2)оборотні активи з середнім ризиком вкладення; 3)оборотні активи з низьким ризиком вкладення.
11	За ступенем захищеності від інфляції	1)оборотні активи, що не підлягають інфляційним втратам; 2)оборотні активи, що піддаються інфляційним втратам

На основі класифікації, наведеної у таблиці, більш детально проаналізуємо кожен вид оборотних активів.

1. За характером фінансових джерел формування оборотні активи бувають:

- валові – характеризують загальний обсяг оборотних активів, сформований за рахунок власного та позикового та залученого капіталу; в балансі вони відображаються в другому та третьому розділах активу;
- чисті – характеризують ту частину обсягу оборотних активів, яка була сформована за рахунок власного та довгострокового позикового капіталу;
- власні – характеризують ту частину оборотних активів, що сформувалась за рахунок власного капіталу підприємства.

2. За видами оборотні активи поділяють на:

- виробничі запаси сировини, матеріалів та купівельних напівфабрикатів, що характеризують обсяг вхідних матеріальних потоків у вигляді запасів, які забезпечують виробничу діяльність підприємства;
- запаси готової продукції, що характеризують обсяг вихідних матеріальних потоків у формі запасів готової продукції, що призначена для реалізації; зазвичай, до цього виду оборотних активів також відносять обсяг незавершеного виробництва, який коригується на коефіцієнт завершеності за окремими видами продукції;

- дебіторська заборгованість характеризує суму заборгованості на користь підприємств-покупців, та представлена фінансовими зобов'язаннями юридичних та фізичних осіб за розрахунками за товари, роботи, послуги, видані аванси тощо;
 - залишки коштів в національній та іноземній валюті, а також сума короткострокових фінансових вкладень, які розглядаються як форма інвестиційного використання тимчасово вільних залишків грошових коштів;
 - інші види оборотних активів, до яких відносять оборотні активи, які не були включені до складу вищерозглянутих видів, для прикладу, деякі вчені відносять сюди витрати майбутніх періодів.
3. Залежно від участі в кругообігу (в даній класифікаційній групі розглядається виробнича сфера) оборотні активи авансуються в оборотні виробничі фонди (оборотні активи у сфері виробництва) і фонди обігу (оборотні активи у сфері обігу):
- оборотні активи у сфері виробництва (оборотні фонди) – це кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди та фонди обігу задля забезпечення безперервного процесу виробництва, реалізації готової продукції та отримання прибутку. До таких активів відносять виробничі запаси, незавершене виробництво та витрати майбутніх періодів. Ці активи ще називаються нормовані оборотні активи;
 - оборотні активи у сфері обігу (фонди обігу) – це залишки готової продукції на складі підприємства, які вже відвантажені, але ще не оплачені покупцями, а також це товари, залишки коштів у касі підприємства, на поточному рахунку, у дебіторській заборгованості, в розрахунках, а також укладені в короткострокові цінні папери.

Незважаючи на певні відмінності у призначенні оборотних фондів та фондів обігу, вони тісно взаємопов'язані. Адже ці фонди обслуговують єдиний процес відтворення на виробництві, а також забезпечують його неперервність. Водночас фонди обігу та оборотні фонди є складовими

оборотних активів, які відображають розміщення їх за сферами відтворення в процесі руху, хоча вони є самостійними економічними категоріями. Встановлення найбільш оптимального співвідношення оборотних активів, які перебувають у даних сферах, сприяє більш ефективному їх використанню.

4. За характером участі в операційному процесі оборотні активи класифікують так:

- оборотні активи, що обслуговують виробничий цикл, а саме: запаси сировини, матеріалів та напівфабрикатів; обсяги незавершеного виробництва та запаси готової продукції;
- оборотні активи, які обслуговують фінансовий цикл підприємства, характеризують дебіторську заборгованість

5. Залежно від способів планування, принципів організації і регулювання виділяють:

- нормовані оборотні активи – це такі активи, які можуть бути точно визначені та зафіксовані як планові величини; їх обсяг можна точно визначити для того, щоб забезпечити безперервний процес виробництва. До них відносять засоби у виробничих запасах, у виробництві, у залишках готової продукції на складах підприємства. Нормовані активи є основною частиною оборотних активів на підприємстві;
- ненормовані оборотні активи – це такі активи, що їх не можна або надзвичайно важко точно встановити та зафіксувати у формі нормативу або планового обсягу. До них належать усі активи в обігу, окрім готової продукції на складах (грошові кошти в касі та на рахунках в банку, дебіторська заборгованість та засоби в розрахунках). Елементи оборотних активів, які обслуговують реалізацію продукції, не нормуються

6. За періодом функціонування виділяють постійну і змінну частини оборотних активів:

- постійна частина є незнижувальним мінімумом оборотних активів, що потрібний підприємству для здійснення операційної діяльності;
- змінна частина оборотних активів, пов'язана із сезонними зростаннями обсягів виробництва та реалізації продукції, а також необхідністю формування в певні періоди господарської діяльності підприємства запасів товарно-матеріальних цінностей сезонного збереження, їх дострокового завезення та цільового призначення.

Науковці вважають, що фінансувати змінні оборотні активи доцільно використовуючи короткотермінові джерела, відповідно для постійної їх частини – довготермінові.

7. За часом перебування в кругообігу оборотні активи класифікує лише І.С. Чухно,, при цьому не пояснюючи, як обґрунтовується така класифікація.
8. За ступенем ліквідності оборотні активи поділяються на:
 - абсолютно ліквідні або високоліквідні – це оборотні активи, які можуть бути моментально і без додаткових зусиль перетворені на грошові кошти. До них належать грошові кошти, поточні фінансові інвестиції, тощо. Також в багатьох випадках виділяють орієнтований термін їх конвертування, а саме до 90 днів, саме тому в цю групу також можна віднести поточну дебіторську заборгованість постійних покупців, які вчасно оплачують рахунки за поставлені товари, здійснені роботи та/або виконані послуги;
 - швидколіквідні (середньоліквідні) – це ті оборотні активи, для переведення яких в готівку потрібен додатковий час. До них можна віднести виробничі запаси, готову продукцію і дебіторську заборгованість;
 - малоліквідні (низьколіквідні) – це активи, для реалізації яких потрібен тривалий час. До них відносять виробничі запаси, готову продукцію, яка не користується попитом та біологічні активи. Варто зазначити, що в економічній літературі чітко не виділено склад груп ліквідності

оборотних активів, тому класифікація оборотних активів за цією даною ознакою є умовною і залежить від потреб підприємства або ринкової ситуації.

9. За формою функціонування оборотні активи поділяють на:

- Монетарну форму, що включає в себе грошові кошти та їх еквіваленти.
- Решту оборотних активів відносять до речової форми

10. Поділ оборотних активів за ризиком вкладення здійснюють вітчизняні автори за групами:

- з високим ризиком вкладення;
- середнім ризиком вкладення;
- низьким ризиком вкладення.

Проаналізувавши їх позиції, можна побачити, що дана класифікація оборотних активів подібна класифікації за ступенем ліквідності. Автори правильно виділили класифікаційну ознаку, оскільки фактор ризику є важливим при прийнятті управлінських рішень. Однак, цю класифікацію більш доцільно використовувати для оборотного капіталу, вартість якого вкладається в оборотні активи та відображає групи ліквідності активів через вкладений у них капітал

11. За ступенем захищеності від інфляції виділяють:

- оборотні активи, що не підлягають інфляційним втратам,
- оборотні активи, які піддаються інфляційним втратам

Така класифікація набуває умовного характеру, оскільки впливу інфляції не піддаються прямо лише активи, які виробляються на аграрному підприємстві. Найбільш прямий вплив має інфляція на знецінення грошових коштів.

Хоча існує багато різних класифікацій оборотних активів, до них належать ті елементи, які при правильному управлінні, дозволяють підприємству збільшити конкурентну перевагу на ринку. Часто неможливо розмежувати елементи оборотних активів, оскільки вони перебувають у постійному русі, переходячи зі сфери виробництва у сферу обігу і навпаки.

Перевагами оборотних активів вважають високу ліквідність, можливість їх швидкої реструктуризації, можливість підвищення швидкості обігу шляхом ефективного управління, а також те, що частина оборотних активів вже є готовим засобом платежу. До недоліків відносять оборотних активів відносять знецінення грошових коштів в результаті інфляції, високий рівень фінансових ризиків та додаткові витрати на зберігання оборотних активів, які не використовуються.

Частка оборотних активів у загальній кількості активів може бути різною залежно від напрямку роботи підприємства, проте пріоритет має бути на досягненні оптимального співвідношення усіх наявних активів. Якщо розглядати довгострокову перспективу, то обсяги оборотних активів мають бути достатніми та оптимальними для того, щоб забезпечити ефективну діяльність усіх систем підприємства, включаючи виробничу та фінансову.

Оборотні активи також повинні бути ефективними у поточній і операційній діяльності підприємства, щоб забезпечити платоспроможність та ліквідність на потрібному рівні для даного суб'єкта господарювання.

Ефективна діяльність суб'єкта господарювання забезпечується завдяки правильно організованому обліку запасів, а саме завдяки:

- 1) раціональній організації складського обліку;
- 2) наявності інструкцій щодо правильного обліку запасів;
- 3) розроблення номенклатури запасів;
- 4) правильній класифікації та групуванні запасів;
- 5) розробленню норм і правил витрачання та списання запасів.

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку та аудиту оборотних активів

У сучасних умовах розвитку економіки ефективна діяльність різного роду підприємств забезпечується дієвими механізмами обліку оборотних активів. Достовірне й повне відображення в обліку інформації про оборотні активи можлива лише при наявності дієвих методів регулювання як на рівні суб'єктів господарювання, так і на рівні держави. Саме тому питання вдосконалення нормативно-правового регулювання, яке стосується обліку оборотних активів є важливим завданням для держави.

Нормативно-правовим забезпеченням обліку, за нашим розумінням, є сукупність нормативно-правових актів найвищих гілок влади у державі, а саме: законодавчої, виконавчої та представницької, а також Міністерства фінансів України, інших міністерств та відомств, та кожного підприємства зокрема, які сприяють повноцінному функціонуванню та динамічному розвитку обліку, фінансової звітності та економічного контролю в нашій державі.

Нормативно-правову базу можна представити так:

1. Конституція України, Закони і Кодекси України;
2. Укази, розпорядження та постанови Президента та Кабінету Міністрів України;
3. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, МСБО/МСФЗ;
4. Нормативно-правові акти, наприклад, інструкції та накази, методичні рекомендації Міністерства фінансів України;
5. Рішення та накази, які розробляються безпосередньо на підприємстві, наприклад, Наказ про облікову політику підприємства.

Найважливішим законодавчим актом є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р №996-XIV зі змінами та доповненнями. Даний Закон регулює систему ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, а також їх державне регулювання на підприємстві в цілому [24].

Формування інформації про оборотні активи у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності регулюється Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. До них належать наступні нормативно-правові акти:

- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
- П(С)БО 9 «Запаси»;
- П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»;
- П(С)БО 13 «Фінансові активи»;
- МСБО 1 «Подання фінансової звітності»
- МСБО 2 «Запаси»;
- МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів»;
- МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»;
- МСБО 18 «Дохід»;
- МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання»;
- МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка».

Для правильного відображення усіх господарських операцій, а також формування звітності використовують План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, а також Інструкцію про застосування плану рахунків, що були затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. №291 із внесеними змінами. Також для правильного відображення оборотних активів використовують: Інструкцію з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, Методичні рекомендації з обліку запасів, Методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти.

Під час проведення аудиторської перевірки обліку оборотних активів керуються Законом України «Про аудиторську діяльність» від 22 квітня 1993 р., у якому визначено основні правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні. Даний закон також спрямований на створення системи

незалежного фінансового контролю для захисту інтересів користувачів фінансової та будь-якої іншої економічної інформації.

У зв'язку із переходом вітчизняних підприємств на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності, аудиторська діяльність також повинна керуватись Міжнародними стандартами аудиту, які враховують усі особливості МСБО. Хоча міжнародні та національні стандарти мають багато спільних рис, відмінні риси також існують.

Згідно Плану рахунків для ведення обліку оборотні активів виділено рахунки другого та третього класів:

- 2 клас «Запаси»;
- 3 клас «Кошти, розрахунки та інші активи»

Кожне підприємство має свої особливості у веденні бухгалтерського обліку, саме тому повинне мати Наказ про облікову політику, в якій буде відображено усі нюанси організації обліку. Для підвищення ефективності ведення обліку на підприємстві також створюють наступні документи: Робочий план рахунків для обліку оборотних активів, Наказ про проведення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей, посадові інструкції, графіки документообігу та інвентаризації, регламенти бухгалтерських та інших адміністративних служб та порядок організації та реалізації внутрішнього контролю.

Зміст і завдання облікового процесу оборотних активів полягає у наступному:

- 1) встановлення графіків дії для певної підсистеми;
- 2) визначення складових даних, які надходять та передаються підсистемою, вибір методів і способів накопичення, обробки та передачі інформації;
- 3) визначення шляхів наукової організації праці облікових працівників.

Таблиця 1.3

Основні компоненти нормативно-правового забезпечення
регулювання облікового процесу оборотних активів підприємства

Назва нормативно-правового документа	Сутність нормативно-правового документу щодо регулювання обліково-аналітичного процесу оборотних активів
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Норми цього Положення (стандарту) варто застосовувати до фінансової звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім бюджетних установ) і консолідованої фінансової звітності.
П(С)БО 9 «Запаси»	Визначає методичні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. Норми цього Положення (стандарту) застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім бюджетних установ).
П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності. Це Положення (стандарт) застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо дебіторської заборгованості, встановлених іншими положеннями бухгалтерського обліку.
П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності.
Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, від 18.03.2014	Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб.

Методичні основи щодо формування в обліковому процесі інформації про оборотні активи та розкриття такої інформації у фінансовій звітності регламентуються комплексом нормативних актів, які у сукупності формують

відповідну нормативно-правову базу. В Україні базовим документом, який визначає порядок забезпечення та регламентує формування облікових процесів на підприємстві, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», тому він вважається найбільш пріоритетним у дослідженні нормативно-правової бази обліку оборотних активів.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку охоплюють широке коло питань, які мають важливе міжнародне значення в умовах розвитку зовнішньої торгівлі. Вони, зазвичай, досить детальні, проте разом з тим і розширені, адже інтерпретація стандартів повинна бути однаковою в різних країнах світу. Міжнародні стандарти носять рекомендаційний характер та є міжнародним орієнтиром щодо гармонізації та стандартизації обліку і фінансової звітності в усьому світі. Багато країн приймають МСБО як базовий документ, на основі якого розробляють власні національні стандарти. Складовою частиною МСБО є міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), які можна розцінювати як інструмент глобалізації економіки і світових господарських зв'язків.

Незважаючи на те, що формально в Україні уже прийняли МСФЗ, однак П(С)БО суттєво відрізняються від МСФЗ. У теорії, МСФЗ і П(С)БО повинні бути тотожними, але для досягнення цього на практиці доведеться включити опис МСФЗ в українське законодавство. Закони, що були ухвалені в Україні, ґрунтувалися на текстах МСФЗ, однак це були непрямі переклади, саме тому у визначеннях стандартів П(С)БО є багато пропусків, змін та доповнень.

1.3. Порівняння вітчизняного та зарубіжного досвіду обліку оборотних активів

Найбільш розповсюдженим у міжнародній практиці бухгалтерського обліку є два види стандартів. Це Міжнародні стандарти фінансової звітності (IASCF/МСФЗ), що формують власну інтернаціональну модель бухгалтерського обліку та Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку США (GAAP), які утворюють британо-американо-голандську модель бухгалтерського обліку.

Необхідність дослідження питань використання МСФЗ в бухгалтерському обліку взагалі і оборотних активів зокрема пояснюється застосуванням їх великою кількістю європейських країн та спрямуванням стандартів на об'єднання та уніфікацію ведення бухгалтерського обліку в цих країнах. Що ж до вивчення принципів GAAP США, то необхідність в цьому пояснюється перш за все, тим, що ці стандарти використовуються, такою розвинутою країною, як США, крім того, у Великобританії існують свої Загальноприйняті концептуальні основи, які багато в чому схожі з GAAP США, а, як відомо, в цих країнах розташовані найбільші фондові ринки, вони також мають велику кількість дочірніх підприємств у інших країнах, на яких формується звітність за національними вимогами і окремо за стандартами GAAP, які майже відповідають МСФЗ, проте мають певні відмінності щодо відображення в обліку і звітності, у тому числі і активів підприємств.

Таким чином, проведемо аналіз міжнародного досвіду щодо визнання та класифікації активів підприємства, зокрема оборотних активів, взявши для порівняння МСФЗ, GAAP США і П(С)БО (рис. 1.1).

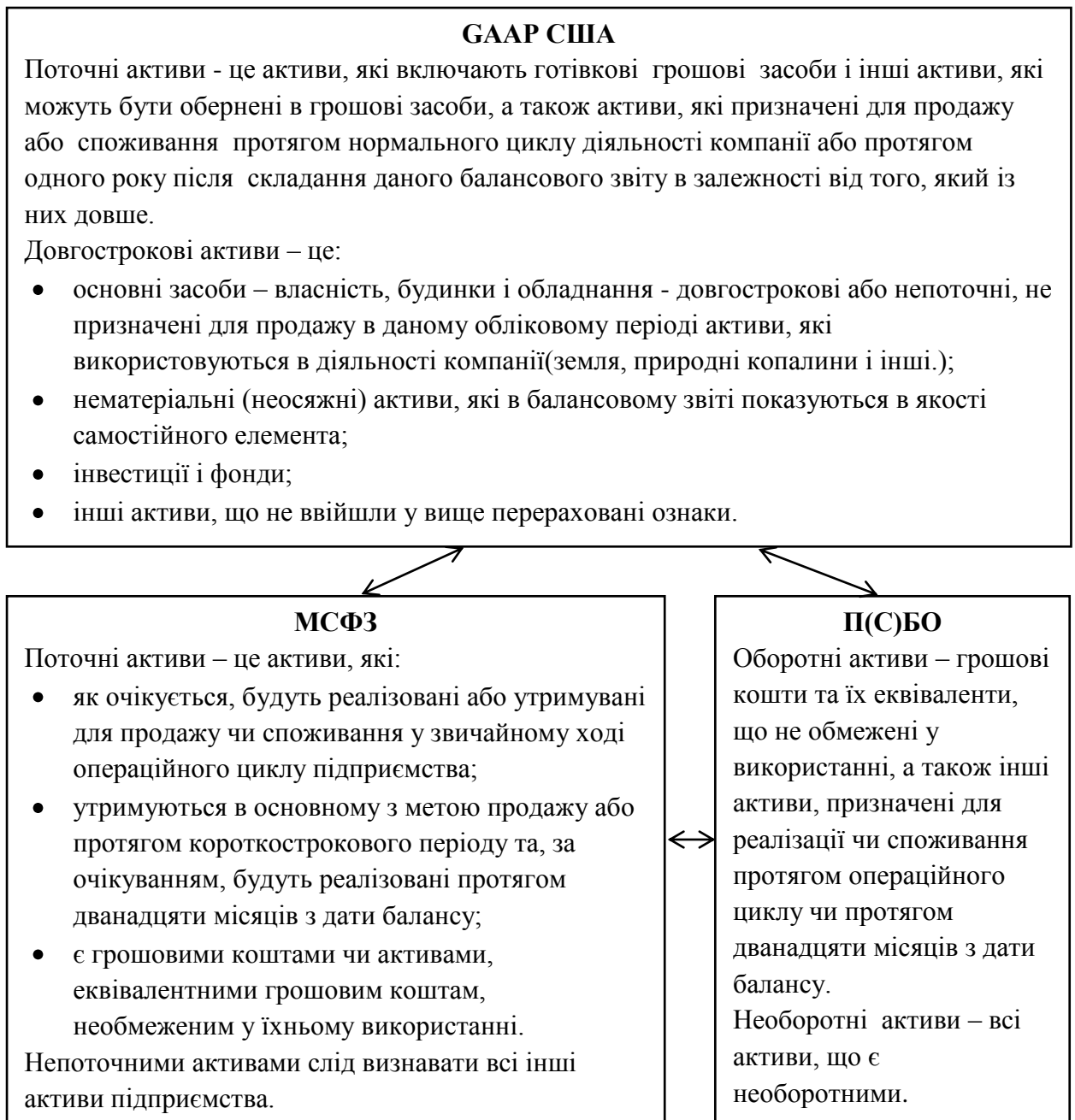

Рис 1.1 Порівняльна характеристика групування активів згідно МСФЗ, ОААР США, П(С)БО

МСФЗ не вимагають, але заохочують подання окремо поточних і не поточних активів, що відповідає поділу в П(С)БО на оборотні і необоротні активи. На практиці більшість виробничих та торговельних підприємств в Україні, як показують дослідження, дійсно подають ці критерії окремо, у той час як фінансові установи та інші підприємства, що працюють за довготерміновими проектами, наприклад, будівельні компанії, зазвичай не роблять цього [17].

У НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» знаходимо, що активами є ресурси, контрольовані підприємством, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому [45].

Згідно МСБО 39 "Фінансові інструменти: визнання і оцінка", фінансовий актив — це будь-який актив, що є: грошовими коштами; контрактним правом отримувати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства; контрактним правом обмінювати фінансові інструменти з іншим підприємством за умов, які є потенційно сприятливими; інструментом капіталу іншого підприємства [42].

Розглянемо визначення запасів за МСБО 2 "Запаси", якому майже повністю відповідає П(С)БО 9 "Запаси". Згідно з цим стандартом запаси — це активи, які:

- утримуються для продажу в звичайному ході бізнесу;
- знаходяться в процесі виробництва для такого продажу;
- існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг.

Вищезгадані активи включають товари, що були придбані та зберігаються для перепродажу, наприклад, товари, придбані підприємством для роздрібною торгівлі та призначені для перепродажу, або інша власність, утримувана для перепродажу та вироблена готова продукція.

За МСФЗ 1 "Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності", знаходимо, що кожне підприємство самостійно вирішує подавати чи не подавати поточні та непоточні активи у вигляді окремої класифікації в балансі. Таким чином, згідно з МСБО 1 "Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності", активи підприємств можуть класифікуватись як поточні, якщо вони:

- як очікується, будуть реалізовані або утримувані для продажу чи споживання у звичайному ході операційного циклу підприємства;

- утримуються в основному з метою продажу або протягом короткострокового періоду та, за очікуванням, будуть реалізовані протягом дванадцяти місяців з дати балансу;
- є грошовими коштами чи активами, еквівалент! ними грошовим коштам, не обмеженим у їхньому використанні [38].

Виходячи з цього, за МСБО 1, усі інші активи слід визначати як непоточні активи (рис. 1).

У стандартах GAAP США, а саме — в Положеннях про концепції бухгалтерського обліку (SFAS) 2 «Якісні характеристики інформації бухгалтерського обліку», знаходимо, що підприємства зобов'язані відображати балансовому звіті інформацію про свої поточні і довгострокові активи окремо у міру зменшення їх ліквідності.

SFAS 6 «Елементи фінансових звітів комерційних підприємств», в системі GAAP, визнає активи як ресурси компанії, які повинні принести їй господарську вигоду в майбутньому.

В системі обліку GAAP розрізняють довгострокові активи і поточні активи, що реалізуються протягом одного року.

Згідно з вимогами GAAP активи! ви виділяють як поточні, коли:

— активи включають готівкові грошові засоби й інші активи, які можуть бути обернені в грошові засоби, а також активи, які призначені для продажу або споживання протягом нормального циклу

– діяльності компанії або протягом одного року після складання даного балансового звіту залежно від того, який із них довше [17].

Довгостроковими будуть наступні активи:

— основні засоби — власність, будинки і обладнання — довгострокові або не поточні, не призначені для продажу в даному обліковому періоді активи, які використовуються в діяльності компанії(земля, природні копалини і т. ін.);

— нематеріальні (неосяжні) активи, які в балансовому звіті показуються як самостійний елемент;

— інвестиції і фонди;

— інші активи, що не ввійшли у вище перераховані ознаки [3, с. 75].

Розглянемо тепер, як визначаються поточні активи згідно зі стандартами GAAP. Активами є товарно-матеріальні запаси (ТМЗ), які мають наступні ознаки: товарно-матеріальні запаси є власністю компанії, тобто об'єктом обліку; товарно-матеріальні запаси — це матеріальні активи; товарно-матеріальні запаси призначені для продажу або використання у виробництві, вони постійно витрачаються і замінюються новими (поновлюються).

Найбільш поширеними видами товарно-матеріальних запасів є сировина, незавершене виробництво, готова продукція, компоненти готової продукції, наливні і сипучі речовини (бензин, цукор), споруди, будівництво яких незавершене і т. ін. Машини і обладнання, які виступають в якості основних засобів для компанії, яка їх закуповує, до моменту їх продажу є товарно-матеріальними запасами для компанії, що їх виробляє. Залежно від діяльності підприємства, товарно-матеріальні запаси поділяються на товарні запаси та виробничі запаси.

Товарні запаси — куплені компанією товари, які призначені для подальшого перепродажу. При цьому компанія не вносить значних змін в їх фізичну форму (при купівлі у постачальника вони вже є готовою продукцією). Проте в деяких випадках компанії, які займаються перепродажем, здійснюють комплектацію таких товарів, їх комбінування в деякі системи, які потім реалізуються покупцю, як єдиний готовий продукт.

Виробничі запаси – куплені або самостійно виготовлені вироби, які підлягають подальшій переробці в компанії. Їх можна виділити як сировину, незавершене виробництво, готова продукція, допоміжні матеріали. За стандартами GAAP, що майже співпадають з міжнародними стандартам обліку, всі ці види товарно-матеріальних запасів об'єднані в рамках загальної статті балансового обліку «Товарно–матеріальні запаси». Після введення П(С)БО в Україні, цій статті відповідає П(С)БО 9 «Запаси».

З проведеного дослідження бачимо, що підходи до визнання і класифікації активів, зокрема оборотних активів, за стандартами МСФЗ, П(С)БО, GAAP мають свої особливості, а також схожість та відмінності щодо відображення їх в балансі підприємства.

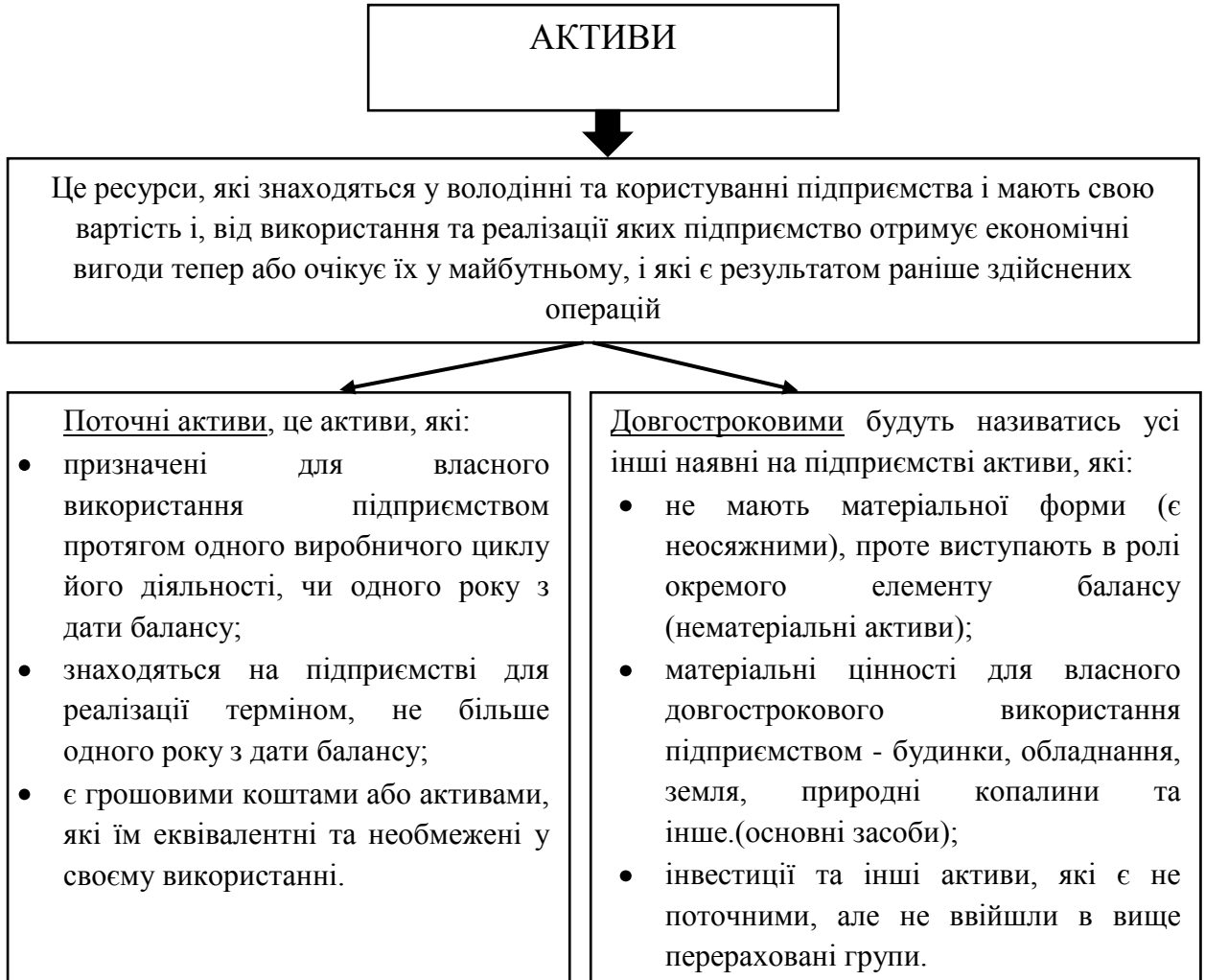

Рис.1.2 Визнання та розподіл активів в балансі

Більш важливим буде розподіл активів на довгострокові і поточні. Так як поняття необоротних активів не зовсім вірно, тому що матеріальні цінності, що використовуються на підприємстві тривалий час, більше одного року і переносять свою вартість на готову продукцію частинами по мірі зносу, або нематеріальні активи, насправді перебувають в обороті підприємства, просто цей шлях набагато повільніший, проте він є і це не можна ігнорувати. (Рис. 1.2)

Тим більше, що придбання і введення в експлуатацію таких цінностей потребує від підприємств значних капітальних вкладень, відшкодування яких буде відбуватись у довгостроковому періоді.

Поняття оборотних активів також не є вдалим вибором. Адже в обороті знаходяться, як правило запаси і дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, включаючи аванси видані.

Проте грошові кошти, а також інші види дебіторської заборгованості можуть бути в господарському обороті підприємства, а можуть бути направлені на інші цілі. Таким чином, оборотні активи є вужчим поняттям, ніж поточні активи, які повністю характеризують господарські засоби, які використовуються в поточному періоді. Саме через це вбачаємо за необхідність запропонувати новий підхід до визначення і групування активів, зокрема оборотних активів підприємства.

Висновки до I розділу

Отже, важливе місце в загальній сукупності активів підприємства становлять оборотні активи. Вони являють собою сукупність товарних та матеріальних цінностей, а також грошових коштів, які не лише обслуговують операційну діяльність суб'єкта господарювання, а й призначені для споживання чи реалізації протягом одного року або одного операційного циклу.

Існує велика різноманітність класифікацій оборотних активів. До їх складу входять виробничі запаси, грошові кошти та дебіторська заборгованість. Інформацію про дані активи можна знайти в Балансі, Звіті про рух грошових коштів, а також в Примітках до річної фінансової звітності.

Узагальнюючи вищенаведену інформацію, варто зазначити, що існуючі на сьогоднішній день класифікації оборотних активів не повністю відповідають потребам управління підприємством. Важливими класифікаціями є наступні: за ліквідністю оборотних активів, за формою власності, за ступенем використання у виробничому процесі, за їх складом, для їх ефективного використання і управління на виробничих та промислових підприємствах.

Схема визначення і групування активів, подана у розділі, більш наближена до міжнародних стандартів обліку, що має значення для України, як країни, що має намір в найближчий час вступити до Європейського союзу.

Методичні основи щодо формування в обліковому процесі інформації про оборотні активи та розкриття такої інформації у фінансовій звітності регламентуються комплексом нормативних актів, які у сукупності формують відповідну нормативно-правову базу. В Україні базовим документом, який визначає порядок забезпечення та регламентує формування облікових процесів на підприємстві, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», тому він вважається найбільш пріоритетним у дослідженні нормативно-правової бази обліку оборотних активів.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

2.1. Особливості відображення в обліку оборотних активів згідно П(С)БО та МСБО

До складу оборотних активів відносять запаси, грошові кошти (включно з високоліквідними цінними паперами), дебіторську заборгованість та витрати майбутніх періодів.

Відповідно до П(С)БО 9 запасами є активи, що утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Операції, пов'язані із надходженням, зберіганням та використанням запасів відображаються на рахунках 2 класу «Запаси». До даного класу належать такі рахунки:

- 20 «Виробничі запаси»;
- 21 «Поточні біологічні активи»;
- 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»;
- 23 «Виробництво»;
- 24 «Брак у виробництві»;
- 25 «Напівфабрикати»;
- 26 «Готова продукція»;
- 27 «Продукція сільського господарства»;
- 28 «Товари».

Оприбуткування запасів відображається за дебетом 20 рахунку у розрізі субрахунків, а списання у виробництво, переробку або на сторону – за кредитом.

Головні завдання обліку виробничих запасів наступні:

- своєчасне та правильне документальне оформлення усіх операцій, пов'язаних з рухом товаро-матеріальних цінностей;

- виявлення та відображення витрат, пов'язаних з доставкою та заготівлею запасів;
- контроль за надходженням та зберіганням матеріальних цінностей;
- отримання точних даних про залишки запасів, які знаходяться на складах та в коморах;
- правильне та вчасне виявлення запасів, які не використовуються та підлягають негайній реалізації або списанню.

Особливості обліку грошових коштів зумовлені їх класифікацією за призначенням, а також місцем зберігання. Для обліку грошових коштів та їх еквівалентів використовуються рахунки 3 класу, а саме:

- 30 «Готівка»;
- 31 «Рахунки в банках»;
- 33 «Інші кошти»;
- 34 «Короткострокові векселі одержані»;
- 35 «Поточні фінансові інвестиції».

Дебіторська заборгованість обліковується на рахунках: 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 37 «Розрахунки з різними дебіторами». При виявленні сумнівних боргів у складі дебіторської заборгованості, створюється резерв сумнівних боргів за кожним видом заборгованості на 38 рахунку «Резерв сумнівних боргів».

Облік витрат майбутніх періодів ведеться на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів». На даному рахунку відображається інформація про витрати понесені у звітному періоді та підлягають віднесенню на витрати.

Оцінка наявних на підприємстві та установі оборотних активів посідає важливе місце при організації обліку та внутрішнього контролю. Оскільки від обраної методики залежать достовірність та якість показників, які характеризують майнове становище підприємства та відображаються у фінансовій звітності.

При відображенні оборотних активів у бухгалтерському обліку застосовують наступні методи оцінки: історична собівартість, поточна

собівартість, вартість продажу (реалізації) та теперішня вартість. Усі поточні активи відображаються у грошовому виразі.

Історична собівартість активів складається з ціни придбання та всіх додаткових витрати, які були пов'язані із приведенням їх у стан, придатний для використання за призначенням (наприклад, транспортні витрати, мито, акцизний збір тощо). Історичною собівартістю поточних активів, виготовлених підприємством самостійно є їх виробнича собівартість. Оцінка активів за такою собівартістю становить суму грошових коштів або за справедливою вартістю компенсації, що була видана на момент купівлі.

При оцінці активу за поточною собівартістю, відображають суму грошових коштів або їх еквівалентів, що була б витрачена у разі купівлі оборотних активів у даний момент. Часто таку вартість ототожнюють із ринковою вартістю.

Відновлювальна собівартість застосовується до оборотних активів, що періодично замінюються (для прикладу, запаси). Продажна вартість чи вартість реалізації дорівнює сумі грошових коштів та їх еквівалентів, яку підприємство могло б отримати реалізувавши активи за звичайних умов у даний момент. Оцінка за теперішньою вартістю відображає теперішню дисконтовану вартість майбутніх чистих надходжень грошових коштів та їх еквівалентів.

Таким чином, оцінкою вважається реальний показник обсягів господарських засобів, джерел їх формування та результатів господарської діяльності у грошовому вимірнику. Загальноприйнятими оцінками є собівартість та ціна. Собівартість виражає у грошовому виразі суму всіх витрат, що були понесені на виготовлення продукції. Якщо говорити про ціни, то існує велика кількість їх видів: договірні, планові, фактичні, лімітні, тверді тощо.

На підприємство оборотні активи можуть надходити різними шляхами, а саме: виготовлені власними силами, придбані у постачальника, отримані в якості внеску до статутного капіталу, безоплатно одержані та в

результаті повного або часткового обміну на подібні чи неподібні активи. Методика оцінки оборотних активів підприємств регулюється такими стандартами: НП(С)БО 1, П(С)БО 9, П(С)БО 10, П(С)БО 13, МСБО 2, МСБО 7, МСБО 1, МСБО 8, МСБО 18, МСБО 32, МСБО 39.

П(С)БО 9 «Запаси» зазначає, що куплені або виготовлені на підприємстві запаси повинні обліковуватися за первісною вартістю, яка є їх собівартістю. Поняття «первісної вартості» в МСБО 2 відсутнє.

Таблиця 2.1

Порівняння первісної оцінки згідно П(С)БО 9 та МСБО 2

П(С)БО 9 «Запаси»	МСБО 2 «Запаси»
Первісна вартість	Початкова вартість (собівартість)
<ul style="list-style-type: none"> • суми, яку необхідно оплатити постачальнику, а також витрати, пов'язані з пошуком запасів (інформаційні, посередницькі тощо); • ввізне мито; • непрямі податки, які пов'язані із купівлею запасів, однак не будуть в подальшому відшкодовані підприємству; • витрати на перевезення, завантаження та розвантаження запасів, а також їх страхування; • інші витрати, понесені при купівлі запасів. 	<ul style="list-style-type: none"> • ціну придбання; • імпортне мито; • інші податки, які не будуть відшкодовуватися податковими органами; • транспортні та експедиторські витрати; • інші витрати, що будуть понесені при купівлі запасів.

Таким чином, особливих відмінностей між П(С)БО 9 та МСБО 2 немає, за винятком того, що національні положення більш деталізовані. Ще однією відмінністю є те, що згідно МСБО 2, сума торгових знижок, повернення платежів та аналогічні статті вираховуються із витрат на закупівлю запасів, чого немає в П(С)БО 9.

Відповідно до П(С)БО 9 оцінка відпуску запасів на виробництво або їх вибуття здійснюється такими методами: ФІФО, ідентифікованої

собівартості одиниці запасу, середньозваженої собівартості, нормативних затрат або за ціною продажу. Метод, який буде використовувати підприємство повинен бути вказаний в обліковій політиці.

Часто виникають труднощі у процесі визначення ціни тих запасів, які відпускаються у виробництво, адже впродовж звітнього періоду ціни змінюються. Купуючи та продаючи один вид активів, часто неможливо встановити, які одиниці вже витрачені, а які ще в наявності. Для правильного відображення запасів в бухгалтерському обліку необхідно чітко знати, яким чином їх списувати, при цьому не має бути розбіжностей із фактичною наявністю запасів. Найбільш ефективними та поширеними методами списання виробничих запасів є: метод ФІФО, середньозваженої собівартості та ідентифікованої собівартості конкретної партії активів.

При використанні методу ФІФО (first-in, first-out) першими вибувають ті, активи, які першими придбали. Цей метод простий у застосуванні, проте має значний недолік. Оскільки в нашій країні постійного зростають ціни, запаси списуються за заниженими цінами і, як наслідок, показник валового прибутку буде показаний недостовірно, тобто набагато вищим, ніж є насправді.

Середньозважена собівартість одиниці запасу визначається шляхом ділення суми вартості залишку цих запасів на початок звітнього періоду та вартості отриманих запасів впродовж звітнього періоду на їх сумарну кількість. Даний метод хороший тим, що враховує коливання цін й вирівнює їх.

За методом ідентифікованої собівартості оцінюють запаси та послуги, які відпускаються для виконання спеціальних проектів, або запаси, які не можуть замінити одне одного.

МСБО 2 вказує, що списання запасів може відбуватись наступними способами: метод конкретної ідентифікації, метод ФІФО, метод ЛІФО (lastin, first-out), метод стандартних витрат та метод роздрібних цін. Метод конкретної ідентифікації застосовують при вибутті запасів, які були придбані

або виготовлені для конкретного замовлення. Однак даний метод є недоречним при обліку великої кількості запасів. Методи стандартних витрат та роздрібних цін навпаки застосовують при наявності великої кількості запасів (для прикладу, у роздрібній торгівлі) або коли їх результати приблизно дорівнюють собівартості запасів.

Отже, істотних відмінностей в обліку вибуття запасів немає, хоча згідно з П(С)БО 9 таких методів є більше, однак деякі застосовуються вкрай рідко. Щодо оцінки запасів на дату балансу, то згідно П(С)БО 9 запаси оцінюють за найменшою з двох вартостей: первісною або чистою вартістю реалізації, а згідно з МСБО 2 виключно за чистою реалізаційною вартістю.

Всі П(С)БО певною мірою ґрунтуються на МСФЗ, проте існують певні відмінності в обліку запасів. Відповідно до українського законодавства, запаси, отримані до моменту переходу права власності повинні обліковуватись інакше, як матеріали, на які суб'єкт господарювання має всі права. Якщо підприємство не має права власності на матеріали та інші запаси, які надійшли, то їх потрібно обліковувати на позабалансових рахунках. Щодо міжнародних стандартів для малих та середніх підприємств, то запаси визнаються активами та обліковуються на балансі підприємства незалежно від права власності.

МСБО 2 «Запаси» містить алгоритм визначення собівартості та подальшого визнання витрат, включаючи будь-яке часткове списання до чистої вартості реалізації, або застосування формул собівартості, які використовують до визначення собівартості запасів.

Перед підготовкою річної фінансової звітності проводиться інвентаризація запасів у місцях їх зберігання. На основі результатів проведеної інвентаризації визначаються та оцінюються залишки запасів на кінець звітного періоду, вони списуються у дебет рахунків відповідних запасів з кредиту рахунка фінансових результатів.

Запаси також повинні відповідати критеріям визнання активу. Адже запаси, які ніколи не призведуть до надходження економічних вигід в

майбутньому, потрібно списати на витрати періоду і присвоїти даним активам статус «неліквідних». Ступінь неліквідності оцінюють, виходячи з професійного судження.

При складанні фінансової звітності перевіряється можливе знецінення запасів, тобто зниження їх вартості та інші втрати активів, спричинені псуванням, браком тощо. Дані витрати включаються до витрат того періоду, в якому відбувалися ці події. У випадку знецінення потрібно привести балансову вартість до чистої вартості реалізації, шляхом їх списання або за допомогою створення резерву знецінених запасів.

Списання запасів відображається по дебету витратних рахунків звітного періоду (наприклад, операційні витрати) та по кредиту рахунків відповідних запасів, у такому випадку ці витрати відобразатимуться, як операційні, у Звіті про прибутки та збитки.

Згідно з МСФЗ відсутня категорія малоцінних та швидкозношуваних предметів. Складаючи річну фінансову звітність за міжнародними стандартами потрібно: за ознакою несуттєвості списати вартість МШП на витрати (якщо вони мають невелику вартість) або обліковувати їх у складі запасів на окремому субрахунку аналогічно до інших оборотних активів.

Також у МСФЗ немає напівфабрикатів як окремого елемента запасів. У випадку, коли дана стаття є суттєвою, то її обліковують у складі запасів, дотримуючись критеріїв визнання. Відповідно до МСФЗ немає чітких правил щодо обліку запасів, які були отримані як внесок до статутного капіталу, безоплатно одержані, або надійшли в результаті обміну на інші запаси. Також відсутні правила відображення транспортно-заготівельних витрат, втрат від псування та недостачі.

Таким чином, порівнюючи П(С)БО 9 та МСБО 2, можна зробити висновок, що вони мають, як спільні, так і відмінні риси. Спільними рисами в обох стандартах є визначення терміну «запаси», умови їх визнання, рекомендації, що стосуються методів оцінки запасів, а також та основні

поняття, пов'язані з даними активами. Основні відмінні риси між двома стандартами: склад запасів та склад витрат, які формують собівартість.

Нормативні документи, які регламентують відображення в обліку дебіторської заборгованості в Україні наступні: П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та П(С)БО 13 «Фінансові активи», за кордоном використовують – МСБО 1 «Подання фінансової звітності», МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки», МСБО 18 «Дохід», МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання» та МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»

Згідно з вище названими міжнародними стандартами дебіторська заборгованість є фінансовим активом, який дає конкретне право на отримання цінних паперів чи грошових коштів від іншого суб'єкта господарювання.

Правила оцінки та визнання дебіторської заборгованості подані в П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», П(С)БО 13 «Фінансові активи» та МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». Якщо говорити про П(С)БО, то існує два положення, що регулюють визнання і оцінку більшої частини дебіторської заборгованості, яка вважається фінансовим активом. Однак у даних стандартах не вказано взаємних посилань, тому складається думка, що вони застосовуються до різних активів. Окремого стандарту щодо визнання та оцінки дебіторської заборгованості у міжнародних стандартах немає, а розкриття інформації здійснюється за МСБО 39, тобто така заборгованість вважається одним з видів фінансових інструментів.

Порівнюючи П(С)БО 10 та МСБО 39 можна визначити такі відмінності:

- згідно національних стандартів підприємство визнає дебіторську заборгованість активом, коли існує ймовірність отримання майбутніх економічних вигід і можливо достовірно визначити її сума,
- згідно міжнародних стандартів дебіторська заборгованість відображається в балансі і визнається, коли підприємство стає стороною

контрактних зобов'язань і, як наслідок, має юридичне право одержувати грошові кошти або інші цінності.

Ще однією відмінністю в обліку є оцінка дебіторської заборгованості: за П(С)БО вона оцінюється за первісною вартістю (або чистою вартістю реалізації), а згідно МСБО – справедливою вартістю.

Спільним є те, що за обома стандартами у фінансовій звітності дебіторська заборгованість відображається у складі поточних активів та поділяється на короткострокову і довгострокову. Хоча національні стандарти обліку складаються на основі міжнародних стандартів, все одно існують розбіжності обліку в Україні та зарубіжних країнах, пов'язані із специфікою національної системи.

Перш за все, потрібно відмовитись від жорсткої регламентації обліку, удосконалювати національні стандарти та гармонізувати їх з міжнародними стандартами та забезпечити належне професійне навчання практикуючих бухгалтерів.

2.2. Документування та відображення даних про оборотні активи у фінансовій звітності підприємства згідно МСФЗ.

Первинна документація, що підтверджує рух грошових коштів, повинна бути належним чином упорядкована. Типові форми первинних документів, щодо касових операцій, затверджені Міністерством статистики використовуються на всіх підприємствах, незалежно від форми власності і відомчої підпорядкованості.

Для підтвердження руху грошових коштів в касі використовують такі документи: відомість на виплату готівки, прибутковий та видатковий касові ордери (КО-1,2), Журнал реєстрації прибуткових та видаткових касових документів (КО-3,3а), Касова книга (КО-4), Книга обліку виданої та прийнятої старшим касиром готівки (КО-5), Акт про результати інвентаризації наявних коштів (розрахунок), Акт про перевірку дотримання порядку ведення операцій з готівкою [58].

Підприємства, що здійснюють розрахункові операції у готівковій чи безготівковій формі (із використанням платіжних карток, чеків, тощо) при реалізації товарів та наданні послуг повинні обов'язково видавати наступні документи : фіскальний касовий чек на товари/послуги (ФКЧ-1), фіскальний касовий чек видачі коштів (ФКЧ-2), розрахункова квитанція (РК-1).

Раціональна організація документування запасів впливає на правильність відображення в обліку вартості списаних запасів на виробництво, незавершеного виробництва та узагальнення результатів господарської діяльності. Господарські операції, що стосуються руху запасів оформлюються типовими первинними документами. Необхідність використання таких документів визначає головний бухгалтер, а також залежить від розміру підприємства та галузі.

Типові документи, що використовуються для оформлення операцій, пов'язаних з рухом виробничих запасів:

1. Надходження та оприбуткування запасів: товаро-транспортна накладна (ТН-1), рахунок-фактура/інвойс, довіреність (М-2),

накладна на відпуск ТМЦ (М-20), акт закупки ТМЦ, прибутковий ордер (М-4), акт про приймання матеріалів (М-7), журнал обліку вантажів, які надійшли.

2. Документи, які стосуються складського обліку: картка складського обліку матеріалів (М-12), реєстр приймання-здачі документів (М-13), відомість обліку залишків матеріалів на складі (М-14), матеріальний ярлик (М-16), сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу (М-18), матеріальний звіт (М-19).
3. Документи з обліку списання, вибуття, витрачання матеріалів: лімітно-забірна картка (М-8,9), акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (М-10), накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (М-11).

Зазвичай, документи щодо обліку запасів надходять від контрагентів або формуються працівниками інших підрозділів підприємства, тому важливим є чітке дотримання графіку документообігу. Оскільки для своєчасного відображення операцій у бухгалтерському обліку залежить від термінів передачі документів до бухгалтерської служби для подальшої обробки.

Експедитор за довіреністю отримує запаси у постачальників, на залізничній, автобусній станціях, або в аеропорту. Виробничі запаси оприбутковують у відповідних одиницях виміру. У ситуаціях, коли запаси надходять в одних одиницях, а витрачаються в інших, тоді їх обліковують в двох одиницях виміру.

Варто зауважити, що для документування малоцінних та швидкозношуваних предметів існують окремі форми первинних документів. Правила застосування документів щодо надходження, переміщення та списання МШП регламентуються Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку №88 та іншими нормативними актами.

Типовими формами первинних документів для обліку МШП є:

- Відомість на поповнення або вилучення постійного запасу інструментів та пристроїв (МШ-1);
- Картка обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів (МШ-2);
- Замовлення на ремонт або заточування інструментів або пристроїв (МШ-3)
- Акт вибуття малоцінних та швидкозношуваних предметів (МШ-4);
- Акт на списання інструментів або пристроїв та їх обмін на придатні (МШ-5);
- Особова картка обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв (МШ-6);
- Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв (МШ-7);
- Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів (МШ-8).

Відпуск інструментів або інших предметів у тривале користування оформлюється вимогою, яка формується у двох примірниках. Також для обліку руху МШП застосовують первинні документи з обліку матеріалів (форми М-4, М-8, М-9, М-11).

Документальне оформлення операцій, які стосуються дебіторської заборгованості, здійснюється на основі договорів з контрагентами або інших документів, які підтверджують факт здійснення операції. Документи, які використовуються для відображення дебіторської заборгованості:

- при передачі майна у фінансову оренду - договір оренди, акт приймання-передачі основних засобів, довідки та розрахунки бухгалтерії;
- векселі одержані - вексель, акт приймання-передачі векселя, прибуткові касові ордери, виписка банку;

- розрахунки з вітчизняними покупцями - накладна, рахунок-фактура, рахунок, акт приймання- передачі виконаних робіт, довідка (розрахунок) бухгалтерії, податкова накладна, товарно-транспортна накладна, виписка банку;
- резерв сумнівних боргів - довідка, розрахунки бухгалтерії;
- розрахунки за виданими авансами - платіжне доручення, виписка банку;
- розрахунки з підзвітними особами - звіт про використання коштів наданих на відрядження або під звіт з доданими виправдовуючими документами;
- розрахунки за нарахованими доходами - довідка, розрахунок бухгалтерії, виписка банку, прибутковий касовий ордер, видатковий касовий ордер;
- розрахунки за відшкодуванням - протокол засідання інвентаризаційної комісії, наказ керівника, документи, які підтверджують внески з завданих збитків відшкодування матеріальної шкоди – накладна, прибутковий касовий ордер тощо, заява працівника;
- розрахунки за позиками членам кредитних спілок - договір між членами кредитних спілок, видатковий касовий ордер, платіжне доручення, накладна, квитанція до прибуткового касового ордеру;
- розрахунки з іншими дебіторами прибутковий та видатковий касові ордери, накладна, рахунок, виписка банку, довідка (розрахунок) бухгалтерії.

Важливо також звернути увагу на оформлення документації, яка стосується розрахунків з підзвітними особами. У відрядження працівників відправляють за наказом керівника, у якому вказується: назва підприємства, на яке відправляється працівник, місто, термін відрядження і мета. При цьому складають кошторис витрат, де розраховують суму авансу, необхідну для видачі підзвітній особі.

Рух всіх продовольчих і непродовольчих товарів оформлюється такими документами: товаро-транспортні накладні, рахунки- фактури/інвойс, прибутково-видаткові накладні, приймальні акти, свідоцтва про якість товару та сертифікат відповідності державній сертифікації. Для імпортованих товарів сертифікати повинні бути викладені українською мовою або мовою країни-експортера, дані сертифікати мають бути завірені печаткою постачальника.

Інформація про здійснені господарські операції, які пов'язані з рухом і наявністю оборотних активів повинна відображатися у фінансовій звітності, оскільки на її основі приймаються управлінські рішення.

Кожне підприємство повинне мати налагоджену систему управління оборотними активами, таким чином, щоб це призводило до заощадження коштів і зменшення втрат самого суб'єкта господарювання. Сучасні логістичні методи управління допоможуть більш раціонально та оптимально організувати роботу, яка стосується оборотних активів, а також покращити конкурентне становище підприємства на ринку за рахунок скорочення витрат.

Важливу роль для підприємства відіграє застосування комп'ютерних технологій обліку запасів. Достовірна інформація про кількісні та якісні характеристики запасів, а також про їх види дає можливість з легкістю застосовувати всі методи оцінки запасів, затрачаючи при цьому мінімум часу та праці.

На підприємствах усе частіше використовують системи електронного документообігу. Результатом впровадження системи електронного документообігу має стати збільшення швидкості обміну інформацією як усередині організації, так і з територіально віддаленими структурами, зниження транзакційних витрат.

У системі електронного документообігу електронні документи можна класифікувати за такими ознаками, поданими на рисунку 2.1.

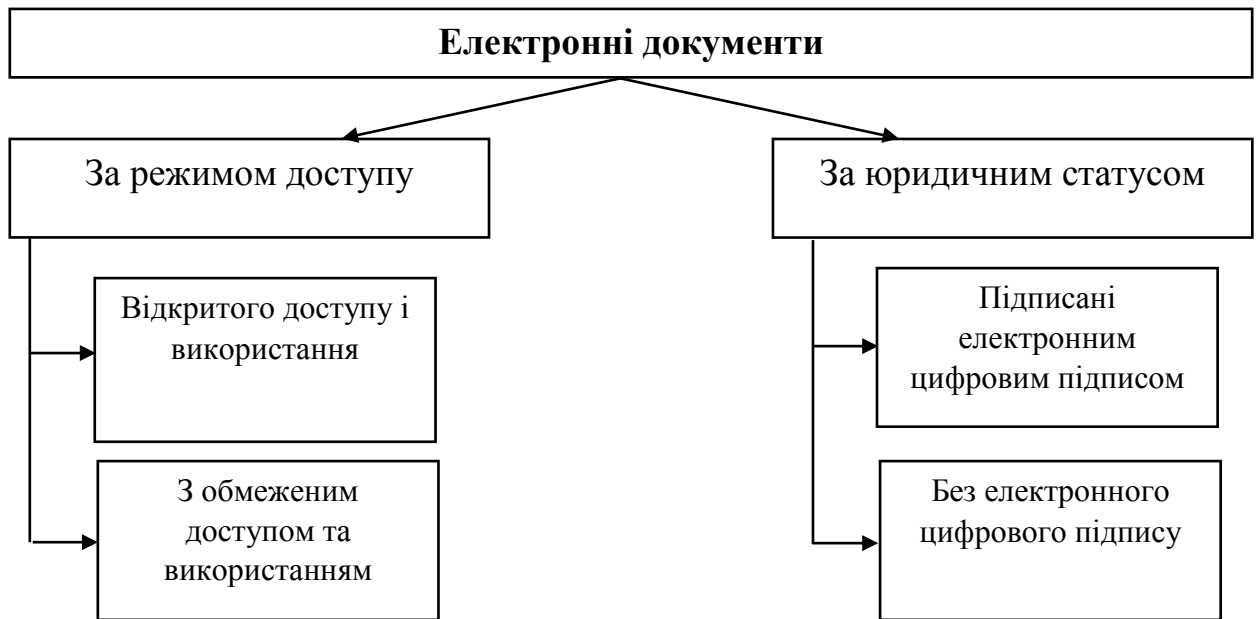

Рис 2.1 Класифікація електронних документів

В основу першої класифікаційної групи покладено принцип безпеки документів в інформаційній системі. Кожній посадовій особі підприємства в рамках електронної системи документообігу визначені повноваження (тобто визначено, які дії стосовно документів може виконувати конкретний користувач): чи має право особа ініціювати проект, реєструвати документи, змінювати настройки; регламентується порядок спілкування з іншими посадовими особами. Тобто формується режим доступу конкретної посадової особи до документів, щоб не відбулось витікання інформації за межі підприємства.

Проблема збереження електронних документів від копіювання, модифікації, підробки вимагає для свого вирішення специфічних засобів і методів захисту. Одним з поширених у світі засобів такого захисту є електронний цифровий підпис, який за допомогою спеціального програмного забезпечення підтверджує достовірність інформації документа, його реквізитів і факту підписання конкретною особою. Тому доцільно класифікувати електронні документи за ознакою наявності юридичного статусу: підписані електронним цифровим підписом та без електронного цифрового підпису.

Провайдером сервісу електронного цифрового підпису в Україні є Центр сертифікації ключів. Центри сертифікації ключів займаються обслуговуванням клієнтів, надаючи повний комплекс послуг, пов'язаних з використанням електронного цифрового підпису. Для отримання можливості роботи з електронним цифровим підписом у Центрі сертифікації ключів необхідно пройти процедури реєстрації, генерації ключів електронного цифрового підпису, формування Сертифікату відкритого ключа, і одержати пакет клієнта Центру сертифікації ключів. Акредитованими центрами сертифікації ключів в Україні є компанії «MASTERKEY», ЗАТ «ІВК», ТОВ «Український сертифікаційний центр», ТОВ «Арт-Мастер», ДП «Українські спеціальні системи» та інші.

Таким чином, документи, які виходять за межі підприємства, для підтвердження їх юридичної сили необхідно затверджувати електронним цифровим підписом. А документи, які циркулюють в межах підприємства та не потребують юридичного підтвердження, можуть його і не мати. Наприклад, таким документом може бути накладна на внутрішнє переміщення товарів. Внутрішні електронні документи теж мають бути підписаними, але внутрішні системи авторизації та обмеження доступу є значно простішими і входять до складу будь-якого програмного комплексу з організації обліку або управління запасами.

Україна, як і кожна інша країна, має свої особливості, це стосується і ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Хоча національні стандарти бухгалтерського обліку розроблені на основі міжнародних, проте є деякі відмінні риси, які роблять бухгалтерський облік особливим.

Інформація про надходження та витрачання грошових коштів в результаті ведення підприємством господарської діяльності за звітний період міститься у «Звіті про рух грошових коштів». Цей звіт включає три розділи, оскільки відображає рух грошових коштів від операційної,

інвестиційної та фінансової видів діяльності. Даний звіт може складатися за прямим або непрямим методом з використанням відповідної форми.

Мета «Звіту про рух грошових коштів» – надання користувачам повної, достовірної та неупередженої інформації про зміни, які відбулись у складі грошових коштів та їх еквівалентів у звітному періоді. Проаналізувавши подану у звіті інформацію, користувачі можуть самостійно визначити сильні і слабкі сторони підприємства, а також його теперішні та потенційні проблеми, недоліки в управлінні, фінансовій або господарській діяльності. Основні положення, які регулюють складання та подання «Звіту про рух грошових коштів», відображені у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [45], тоді як зарубіжні країни застосовують МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» [43].

Спільною ознакою вітчизняних та зарубіжних стандартів є наявність таких розділів у фінансовому звіті:

1. Рух коштів у результаті операційної діяльності. Згідно з НП(С)БО 1 операційна діяльність – це основна діяльність підприємства та інші її види, що не відносяться до інвестиційної та фінансової діяльності. Основна діяльність – це всі господарські операції, які пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, тобто діяльність, яка є головною метою заснування підприємства та забезпечує основну частку доходу [45].

2. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності. НП(С)БО 1 дає наступне визначення терміну «інвестиційна діяльність» – це придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів [45]. Однак відповідно до МСБО 7 інвестиційна діяльність не включає ті інвестиції, які вважаються грошовими еквівалентами. Міжнародна практика визначає інвестицію як еквівалент грошових коштів, за умови її вільної конвертації у певну суму грошових коштів, ще однією важливою умовою є незначний ризик зміни вартості. Отже, аналізуючи МСБО 7, поточні фінансові інвестиції мають бути включені до складу операційної діяльності.

3.Рух коштів у результаті фінансової діяльності. Відповідно до НП(С)БО 1 фінансова діяльність – це діяльність, яка призводить до змін у складі та розмірі власного або позикового капіталів підприємства. Вітчизняні стандарти до такої діяльності відносять банківські позики, зокрема овердрафти. Міжнародні стандарти також відносять банківські позики до фінансової діяльності, хоча банківські овердрафти, що погашаються за вимогою, відображаються у складі операційної діяльності, адже вони є важливою частиною управління грошовими потоками та, як наслідок, характеризують операційну діяльність.

Відмінною рисою у національних та міжнародних стандартах є трактування поняття грошові кошти. НП(С)БО 1 відносить до грошових коштів готівку, кошти на рахунках в банках і депозити до запитання, а відповідно до МСБО 7 грошові кошти складаються з готівки в касі та депозитів до запитання. У національних стандартах зустрічаємо поняття «рух грошових коштів», в той час як у міжнародних використовують термін «грошові потоки», проте тлумачення обох термінів є однаковими. Форма Звіту про рух грошових коштів відповідно до національних стандартів є чітко регламентованою та обов'язковою для всіх підприємств, тоді як в МСБО 7 лише в загальному описується форма даного звіту.

Наступною відмінною рисою є те, що за національними стандартами сплата податку на прибуток відображається у Звіті про рух грошових коштів у складі операційної діяльності. При застосуванні МСБО грошові потоки, що виникли від податку на прибуток, відносять до грошових коштів від операційної діяльності лише тоді, коли їх не можна віднести до фінансової або інвестиційної діяльності.

Всю інформацію про наявність запасів відображають у формах: №1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) та № 5 Примітки до річної фінансової звітності. У фінансовому звіті повинна міститись інформація про:

- облікову політику, у якій вказують методи оцінки запасів та формули розрахунку собівартості;

- балансову вартість запасів згідно з прийнятими на підприємстві класифікаціями та загальну балансову вартість таких активів;
- балансову вартість запасів, які обліковують за формулою: чиста вартість реалізації мінус витрати на продаж;
- вартість запасів, що відносяться до витрат звітного періоду;
- суму часткового списання запасів, які були визнані витратами звітного періоду;
- суму сторнування будь-якого часткового списання, що була визнана, як зменшення вартості запасів та віднесена до витрат періоду;
- балансову вартість запасів, що були передані під заставу, як гарантія зобов'язань.

Відомості про дебіторську заборгованість відображаються, як за вітчизняними, так і за міжнародними стандартами, у Балансі складі поточних активів та поділяється на короткострокову та довгострокову.

2.3. Облікова політика, як спосіб відображення достовірної інформації про оборотні активи підприємства

У сучасних умовах економіки підприємствам часто доводиться стикатися з різними кризовими ситуаціями, які не лише негативно впливають на діяльність підприємства, а й призводять до його ліквідації. Для попередження та уникнення таких ситуацій вищому управлінському персоналу суб'єкта господарювання повинна надаватися своєчасна та достовірна економічна інформація, яка забезпечить прийняття ефективних управлінських рішень. Переважну частку в економічній інформації становить облікова інформація, саме тому для керівництва важливим завданням є правильне формування положень облікової політики, яке відображається у Наказі про облікову політику підприємства.

Термін «облікова політика» увійшов у сучасну науку та практику вітчизняного бухгалтерського обліку із затвердженням Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Дане поняття є ключовим в системі міжнародних стандартів фінансової звітності, адже це обумовлено самою ідеєю стандартизації обліку та звітності [33].

У Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів» облікова політика трактується, як певні принципи, основи, домовленості, правила та практичне застосування, прийняті підприємством для складання та подання фінансових звітів. Вона повинна встановлюватися згідно з вимогами кожного міжнародного стандарту та Тлумаченнями Постійного комітету з тлумачення, а також забезпечувати доречність та достовірність інформації у фінансовій звітності.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» облікова політика є сукупністю принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності [21]. Також вказано, що підприємство має право самостійно визначати облікову політику. У П(С)БО 6 «Виправлення помилок

і зміни у фінансових звітах» визначено умови, при яких облікова політика може змінюватися та вказано порядок відображення впливу змін облікової політики. Окремого положення, яке висвітлює концепцію облікової політики, не існує.

Трактування поняття облікової політики як в українському законодавстві, так і у Міжнародних стандартах фінансової звітності передбачає, що підприємство до початку звітного періоду обирає певні методи, методики, форми організації обліку, способи оцінки та інше в межах, передбачених стандартами та іншими нормативними документами. Облікова політика використовується підприємством як для ведення поточного обліку, так і для складання фінансової звітності. Наявність облікової політики забезпечує однозначність тлумачення показників фінансової звітності і разом з тим, створює умови для забезпечення ефективного фінансового менеджменту підприємства.

У сучасній науковій літературі багато уваги приділяють питанню облікової політики. Наприклад, Андрєєв С.В. відзначає, що за умов ринкової економіки змінилась місія бухгалтерського обліку. Сьогодні його головним завданням є забезпечення інформаційних потреб зовнішніх та внутрішніх користувачів.

Також автор визначає чотири припущення, на яких, на його думку, ґрунтується формування облікової політики, а саме: майнова відокремленість, безперервність діяльності підприємства, послідовність використання облікової політики та часова визначеність фактів господарської діяльності, а також вказує наступні вимоги до облікової політики: повнота відображення господарських операцій, своєчасність, обмеженість, пріоритет змісту над формою, раціональність та несуперечливість. Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку, як цілісної системи, облікова політика має охоплювати всі сторони облікового процесу: організаційну, технічну, методичну [33].

Такі вчені, як Кужельний М.В. та Лінник В.Г. формулюють фактори, що визначають особливості діяльності підприємства, і таким чином мають значний вплив на формування облікової політики, а саме:

- форма власності і організаційно-правова структура підприємства;
- галузеві особливості, що визначають вид діяльності та зумовлюють технологічно-організаційні умови роботи;
- обсяги діяльності, кількість працівників, номенклатура продукції тощо;
- особливості оподаткування, наявність пільг, а також умови їх отримання;
- умови постачання та реалізації продукції;
- наявність значної матеріальної бази та достатнього рівня забезпеченості кваліфікованими обліковими працівниками;
- систему та умови зацікавленості, відповідальності та інше [33].

Серед вчених досі триває дискусія щодо трактування терміну облікової політики, оскільки кожен вбачає свої особливості впровадження облікової політики на підприємстві. Українські вчені тлумачать визначення облікової політики ширше, ніж пояснення, які подані в П(С)БО та МСФЗ, оскільки у стандартах облікова політика розглядається лише на рівні суб'єкта господарювання, а новий підхід вбачає у ній інструмент державного регулювання бухгалтерського обліку.

Науковці Бутинець Ф.Ф., Малюга Н.М., Пилипенко А.А., Отенко В.І. розділяють облікову політику на два рівні: перший рівень – політика державних органів, яка стосується розвитку системи бухгалтерського обліку та другий рівень – політика окремого підприємства, яка забезпечує надійність фінансової звітності. На першому рівні у країні визнаються міжнародні стандарти та впроваджуються в національну систему обліку, вирішуються питання щодо рівня регламентації обліку, розробляється національний план рахунків (за необхідності), розробляються та затверджуються форми звітності, а також здійснюється методологічне та

організаційне керівництво системою бухгалтерського обліку в країні, сприяння підготовці кваліфікованих працівників та розвитку наукових досліджень у сфері обліку. На другому рівні здійснюється формування робочого плану рахунків (у випадку відсутності національного), визначаються форми обліку, технологія обробки даних, організація внутрішнього контролю, технологія складання звітності тощо.

М.С. Пушкар вважає, що облікова політика в Україні складається з двох рівнів: державних органів, які сприяють розвитку системи обліку, а також окремих підприємств, які забезпечують подання надійної фінансової звітності. Також він визначає такі окремі елементи облікової політики, як: теорія, методологія, технологія та організація. За його словами, теорія передбачає визначення теоретичних основ бухгалтерського обліку; методологія – принципи та правила отримання, обробки, зберігання, передачі інформації, її оцінки, ведення рахунків тощо; технологія – використання таких елементів, як план рахунків, форми бухгалтерського обліку, алгоритм проходження документів та їх обробки, організація внутрішнього контролю, порядок складання реєстрів обліку і форм звітності, також проведення інвентаризації майна та зобов'язань; організація бухгалтерського обліку визначає структуру бухгалтерії, розробку інструкцій, внутрішніх стандартів та спосіб ведення обліку.

Розглядаючи облікову політику у розрізі оборотних активів, то потрібно відобразити такі розділи: загальні положення, оцінка запасів, документальне оформлення господарських операцій руху запасів, облік і контроль наявності та руху запасів у місцях їх зберігання і на виробництві, бухгалтерський облік запасів, особливості обліку тари.

Згідно МСБО 2 «Запаси» в обліковій політиці важливо вибрати базу розподілу витрат (на розсуд підприємства) для декількох видів основної продукції при їх спільному виробництві, а також метод оцінки основної та побічної продукції і метод оцінки вибуття запасів.

При формуванні Наказу про облікову політику дані про оборотні активи потрібно структурувати у розрізі її складових, поданих на рисунку 2.2.

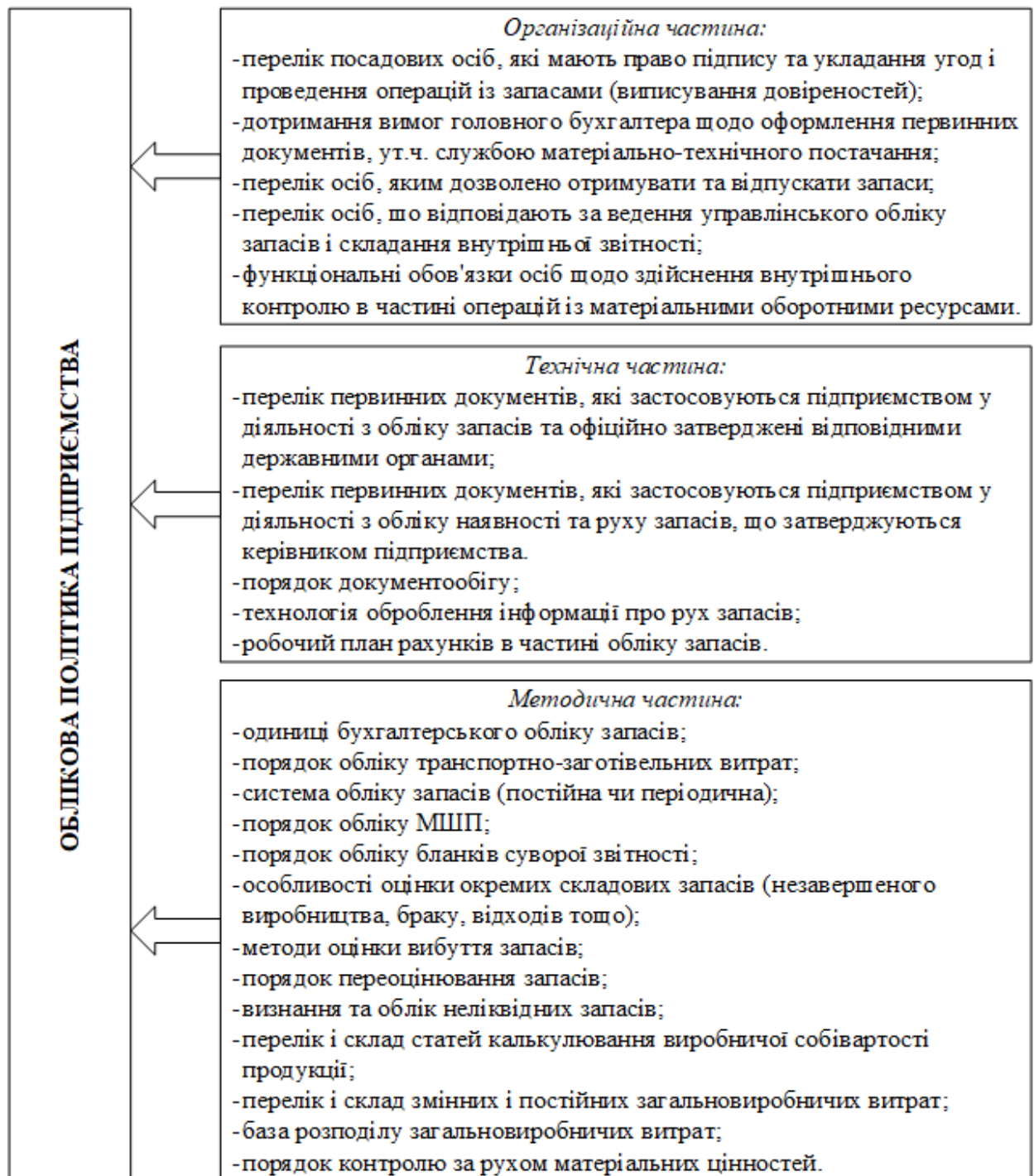

Рис.2.2 Складові облікової політики щодо обліку оборотних матеріальних ресурсів підприємства

Організаційна частина облікової політики повинна містити загальні положення організації роботи бухгалтерського підрозділу на підприємстві.

Бухгалтерський облік товаро-матеріальних цінностей потребує чітко визначеного розподілу обов'язків та відповідальності між особами, які відповідають за господарські операції з матеріальними цінностями. Окрім того, варто передбачити дотримання вимог головного бухгалтера щодо оформлення первинних документів. З працівниками, які мають право на проведення господарських операцій із товаро-матеріальними цінностями, мають бути укладені договори про матеріальну відповідальність. Для досягнення повної та ефективної реалізації усіх положень Наказу про облікову політику потрібно сформувати посадові інструкції. У них необхідно зазначити права та обов'язки осіб, що відповідають за конкретну ділянку обліку. Також доцільним є ведення податкового обліку оборотних активів.

Технічна частина повинна містити перелік форм первинних документів, які затверджуються керівником підприємства і використовуються для оформлення ТМЦ. Важливим також є визначення правил документообігу та технологій обробки інформації, яка стосується запасів, а саме: встановлення виконавців, чіткого порядку та терміну передачі первинних документів (товарно-транспортні накладні, накладні на внутрішнє переміщення, лімітно-забірні картки та інше) між структурними підрозділами, починаючи з моменту оприбуткування запасів до моменту передачі документів в архів. Зазвичай, на підприємстві складають графіки документообігу, які оформлюють як додаток до Наказу про облікову політику. Технічна частина також повинна мати перелік синтетичних та аналітичних рахунків, що використовуються на підприємстві для обліку товаро-матеріальних цінностей, які також повинні використовуватись у розробленому підприємством робочому плані рахунків.

Методична складова облікової політики, у випадку використання різних методичних підходів до обліку окремих об'єктів, передбачає використання певної сукупності елементів. Такі елементи облікової політики обираються підприємством самостійно і можуть відрізнятися у різні періоди його діяльності. Наприклад, в обліковій політиці можуть бути зазначені такі

складові елементів обліку ТМЦ: одиниці обліку, порядок визнання та первісної оцінки товаро-матеріальних цінностей, порядок обліку транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ), оцінка залишків незавершеного виробництва, методи списання запасів.

Облік дебіторської заборгованості у системі розрахунків з покупцями і відображення її у фінансовій звітності є важливим елементом облікової політики. Варто зазначити, що сформована підприємством облікова політика, що стосується дебіторської заборгованості суттєво впливає на значення показників фінансового стану та результатів діяльності підприємства.

В Наказі про облікову політику обов'язково потрібно зазначити такі елементи облікової політики: розмежування видів діяльності, віднесення заборгованості до сумнівної, порядок створення резерву сумнівних боргів, порядок віднесення отриманих векселів до фінансових або товарних, порядок списання дебіторської заборгованості. Також доцільно додати наступні елементи:

- форма ведення обліку,
- вимоги щодо змісту та оформлення первинної документації з реалізації продукції,
- визнання та оцінка дебіторської заборгованості,
- класифікація дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги,
- період та метод нарахування резерву сумнівних боргів,
- визнання заборгованості безнадійною,
- порядок списання безнадійної заборгованості,
- організація архіву та строки зберігання документів,
- порядок та строки проведення інвентаризації, а також її об'єкти;
- організація внутрішнього контролю розрахунків.

Як додаток до Наказу про облікову політику щодо обліку дебіторської заборгованості потрібно розробити: положення про ведення претензійно-позовної роботи, посадові інструкції бухгалтера по веденню розрахункових

операцій, реєстри аналітичного обліку дебіторської заборгованості, порядок створення та використання резервів підприємства, графік документообігу в частині розрахункових операцій.

Таблиця 2.1

Елементи облікової політики підприємства щодо обліку дебіторської заборгованості

№ з/п	Елемент облікової політики	Характеристика
1	Види діяльності підприємства	Необхідно чітко визначити види діяльності, якими займається підприємство, адже від цього залежить вибір заборгованості на яку нараховується резерв. Окремо зазначити перелік видів діяльності, що входять до операційної, фінансової та інвестиційної
2	Форма ведення обліку	Зазначення форми ведення бухгалтерського обліку, що безпосередньо впливає на сукупність та послідовність використання облікових реєстрів. Форма ведення обліку може бути ручна (журнальна, журнально-ордерна та ін.) та комп'ютеризована.
3	Вимоги щодо змісту та оформлення первинних документів з продажу продукції	Ведення окремої справи для господарських договорів «Договори з постачальниками та покупцями». До підписання договору з покупцем необхідно перевірити його платоспроможність. А також, введення в первинні документи, на підставі яких продукція відпускається покупцю, реквізиту «Критерії якості». Первинним документом, що підтверджує якість тієї чи іншої продукції, є деталізований експертний висновок, який має містити пояснення до основних параметрів якості продукції згідно державних стандартів України.
4	Визнання та оцінка дебіторської заборгованості	Визнання дебіторської заборгованості як активу здійснюється якщо: існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигід; сума дебіторської заборгованості може бути достовірно визначена. У випадку із заборгованістю покупців та замовників додаються ще дві умови: покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на актив; підприємство-продавець не здійснює надалі управління та контроль за реалізованим активом. Передбачити додаткові умови застосування оцінки заборгованості за справедливою вартістю, що відповідає вимогам концепції управління вартістю підприємства.
5	Класифікація та аналітика дебіторської заборгованості	Необхідно передбачити та закріпити перелік класифікаційних ознак та види на які поділяється дебіторська заборгованість для тих чи інших управлінських потреб та вказати відповідно до обраної класифікації розрізи аналітики для обліку заборгованості.

Продовження таблиці 2.1

6	Визнання заборгованості сумнівною	Зазначаються критерії визнання дебіторської заборгованості сумнівною і джерела отримання інформації, а саме: прострочення боржником терміну погашення (підтвердженням є договори або рахунки); порушення справи про визнання боржника банкрутом (підтвердження - відповідні постанови суду).
7	Період та метод нарахування резерву сумнівних боргів	Визначити термін проведення інвентаризації дебіторської заборгованості для створення резерву сумнівних боргів на початку чи в кінці року. Зазначається вид методу нарахування резерву, а також терміни та підстави його нарахування: <ul style="list-style-type: none"> • на підставі платоспроможності окремих дебіторів (зазначити перелік документів за якими визначається така платоспроможність); • на підставі класифікації дебіторської заборгованості за термінами її виникнення (зазначити на які групи за строком вона розподіляється).
8	Визнання заборгованості безнадійною	Визначаються критерії віднесення дебіторської заборгованості до безнадійної відповідно до бухгалтерського та податкового законодавства.
9	Порядок списання безнадійної заборгованості	Зазначити порядок за яким списується безнадійна заборгованість, зокрема закріпити, що заборгованість списується з балансу відповідно до розпорядження керівника на підставі проведеної інвентаризації та письмового обґрунтування доцільності списання.
10	Організація архіву та строки зберігання документів	Встановлення терміну зберігання господарських договорів та іншої ділової документації, яка стосується зобов'язань або прав, може бути використаня для відновлення господарських операцій під час проведення ревізій (при листуванні з партнерами), не нижче строків позовної давності (5 – 10 років).
11	Порядок, строки проведення інвентаризації та її об'єкти	Складання і затвердження перед початком поточного господарського року графіку проведення інвентаризації. Визнання розрахунків як об'єктів обліку, які необхідно інвентаризувати.
12	Організація внутрішнього контролю розрахунків	Здійснення внутрішнього контролю розрахунків обліковими працівниками, ревізійною комісією з метою забезпечення систематичного спостереження за достовірністю облікових та звітних даних про наявність та зміни сум дебіторської та кредиторської заборгованості, своєчасності розрахунків з кредиторами та пред'явлення боргових вимог дебіторам.

З одного боку, наявність облікової політики надає підприємству виключної індивідуальності, дозволяє врахувати багато галузевих факторів та специфіку діяльності. Однак, з іншого боку, інколи наявність облікової політики призводить до неточності та недостовірності поданої інформації, адже керівники не завжди володіють достатніми знаннями та компетенцією для формування облікової політики.

На практиці досить часто зустрічаються накази про облікову політику, які носять досить формальний характер, оскільки містять лише загальні положення скопійовані з нормативних документів, що призводить до надлишку зайвої інформації. Часто виробничі підприємства не висвітлюють особливості формування собівартості продукції, склад загальновиробничих витрат та базу їх розподілу, а також особливості процес документообігу.

Нерідко трапляються ситуації, коли в наказі відсутні дані про матеріально відповідальних осіб, що у свою чергу, вказує на відсутність на підприємстві системи внутрішнього контролю. Змістовне наповнення розділів Наказу про облікову політику в частині оборотних активів підприємства не є вичерпним та може змінюватись залежно від галузевої специфіки, сфери діяльності та обсягів виробництва.

За останні кілька років швидко зросли темпи інтернаціоналізації торгівлі та інвестицій, у зв'язку з цим виникли питання щодо порівняння показників фінансової звітності на міждержавному рівні. Для забезпечення цього необхідним є впровадження єдиних правил ведення обліку, а також складання та подання фінансової звітності на основі загальних міжнародних стандартів обліку.

Саме тому популярними стають ідея гармонізації та стандартизації бухгалтерського обліку. Стандартизація обліку відбувається за рахунок встановлення єдиних норм та вимог до бухгалтерського обліку, а також застосування уніфікованого набору стандартів, які регулюють облікові події та відображають її у звітності.

Гармонізація обліку передбачає відповідність та злагодженість у дотриманні принципів ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності групою країн або об'єднанням (країни ЄС). Гармонізація означає поєднання та відповідність законодавства різних країн щодо регулювання бухгалтерського обліку, при цьому в кожній країні існує своя модель організації обліку та системи стандартів. Головним завданням гармонізації є гармонія серед облікових стандартів різних країн, тобто щоб облікові стандарти суттєво не відрізнялись від аналогічних стандартів у інших країнах.

Розглядаючи правила обліку різних країн ЄС, можна побачити, що у кожній з них є свої особливості формування облікової політики та відображення положень і змін до Наказу про облікову політику. При виборі та використанні облікової політики міжнародні підприємства керуються МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки».

Процес формування облікової політики згідно МСФЗ включає вимоги, які необхідно брати за основу: принципи безперервності діяльності компанії, нарахування, послідовності, сталості, суттєвості. Виключенням є випадки удосконалення облікової політики, проте наслідки таких змін повинні розкриватися в поясненнях до річної фінансової звітності.

МСБО 1 «Подання фінансової звітності» передбачає, що підприємство не може виправити чи внести зміни у невідповідні облікові політики ні за допомогою розкриття інформації про застосовані облікові політики, ні примітками чи поясненнями.

Порядок внесення будь-яких змін до облікової політики регламентується законодавством. Наприклад, у Великобританії згідно з 17 стандартом (SSAP 17) усі зміни в обліковій політиці, що відбулись після складання балансу поділяються на ті, які підлягають коригуванню та ті, що не підлягають коригуванню та розкриваються в примітці до звітності й описують їх результат та характер. Відповідно до 6 стандарту (SSAP 6), вдосконалення облікової політики, що викликало матеріальні (тобто суттєві)

зміни, має відноситися до статей поточного звітнього періоду, як коригування раніше нарахованих резервів, а також стосуватиметься суми доходу поточного періоду. У Німеччині такі зміни в обліковій політиці, що впливають на поточний дохід, мають бути юридично погоджені з Комерційним Кодексом. У Бельгії, Італії та Іспанії використовується інша практика: усі коригування повинні відображатися на рахунку «Прибутків і збитків» за минулий звітний період.

Важливим є те, що облікова практика даних країн визнає збитки від скорегованих подій, проте не доходи. Для прикладу, у Франції усі зміни повинні проходити через екстраординарні статті рахунку «Прибутків і збитків». Якщо зміни в обліку призведуть до удосконалення облікової системи, тоді всі коригування відноситимуться до «Резервів». Якщо ж події не підлягають коригуванню, вони повинні бути детально описані в управлінському звіті.

Цікавою особливістю великих компаній у зарубіжних країнах є формування двох варіантів облікової політики. Перший варіант складається на початок року та є дещо формальним, адже ґрунтується на основі діючих національних облікових принципів, що були відпрацьовані в даній компанії в минулому році, а також з передбачуваними змінами та уточненнями в наступному році. Другий варіант формується в кінці звітнього року перед складанням фінансової звітності. Таким чином, протягом року облікова політика на підприємстві може змінюватись.

Облікова політика розкривається у Примітках до фінансових звітів. Також вимагається відобразити вплив облікової політики на стан справ на підприємстві. При цьому для цілей фінансової звітності у розгорнутому вигляді подаються такі показники: аналіз можливих варіантів отримання прибутку, використовуючи різні підходи оцінки запасів, витрат, амортизації, умов реалізації, асортименту продукції, що випускається, та інше [82].

Отже, розглянемо підходи до формування облікової політики залежно від розміру підприємств та виду діяльності, подані у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Диференційований підхід до формування облікової політики країн-членів ЄС

№ з/п	Підприємства	Вимоги до складання звітності	Облікова політика
1	Підприємства, які є учасниками міжнародного ринку капіталу	Складають та подають звітність за правилами своєї країни та за МСФЗ або правилами країни з якою співпрацюють (країни власників)	Облікова політика полягає в побудові обліку таким чином, щоб він задовольняв вимоги країни, де засноване підприємство, та дозволяв трансформувати звітність до правил МСФЗ чи іншої країни, з якою співпрацює підприємство
2	Підприємства, які обмежуються діяльністю в межах однієї країни	Складають та подають звітність за правилами цієї країни	Єдина методична складова облікової політики для підприємств в межах однієї галузі або в межах вертикально інтегрованої структури, вибір елементів організаційної та технічної складової здійснюється підприємством
3	Малі підприємства	Складають спрощену звітність	Аналогічно до попередньої групи, з врахуванням особливостей складання форм спрощеної звітності

Різні країни мають окремі послаблення, які стосуються вимог публікації звітності та результатів аудиторських перевірок. Диференційований підхід призводить до певних розходжень у ступені свободи компаній при виборі тих чи інших методів обліку. З одного боку, відкрита система звітності позитивно впливає на посилення довіри серед інвесторів та урядових органів. З іншого боку, виникають ситуації, коли публікація фінансової звітності підприємства може спровокувати його фінансовий крах. Саме через такі причини існують розходження у вимогах європейських країн. Таким чином, вимога публікації звітності повинна узгоджуватися з вимогою її конфіденційності, також опублікована інформація не повинна завдати збиток інтересам підприємства.

Висновки до II розділу

Важливе місце в організації обліку та контролю посідає оцінка наявних на підприємстві оборотних активів. Від обраної методики залежать якість та достовірність відображених у звітності показників, які характеризують майнове і фінансове становище підприємства.

При відображенні оборотних активів у бухгалтерському обліку застосовують наступні методи оцінки: історична собівартість, поточна собівартість, вартість продажу (реалізації) та теперішня вартість. Усі поточні активи відображаються у грошовому виразі.

Порівнюючи національні та міжнародні стандарти, можна зробити висновок, що вони мають, як спільні, так і відмінні риси в обліку оборотних активів.

Раціональна організація документування запасів впливає на правильність відображення в обліку вартості списаних запасів на виробництво, незавершеного виробництва та узагальнення результатів господарської діяльності. Господарські операції, що стосуються руху запасів оформлюються типовими первинними документами. Необхідність використання таких документів визначає головний бухгалтер, а також залежить від розміру підприємства та галузі.

Облікова політика розкривається у Примітках до фінансових звітів. Також вимагається відобразити вплив облікової політики на стан справ на підприємстві. При цьому для цілей фінансової звітності у розгорнутому вигляді подаються такі показники: аналіз можливих варіантів отримання прибутку, використовуючи різні підходи оцінки запасів, витрат, амортизації, умов реалізації, асортименту продукції, що випускається, та інше.

На практиці досить часто зустрічаються накази про облікову політику, які носять досить формальний характер, оскільки містять лише загальні положення скопійовані з нормативних документів, що призводить до надлишку зайвої інформації.

РОЗДІЛ 3. ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Контроль та аналіз використання оборотних активів підприємства.

Наявність на підприємстві достатніх оборотних активів оптимальної структури є необхідною умовою для його нормального функціонування і фінансової стійкості за умов сучасної ринкової економіки. Ефективність організації і управління оборотними активами підприємства, у свою чергу, залежить від рівня планування, виконання процесів аналізу оборотних активів у попередньому періоді, контролю за виконанням пунктів плану та прийняття управлінських рішень, які стосуються підвищення ефективності використання оборотних активів.

Для розуміння змісту та суті організації аналізу оборотних активів підприємства потрібно визначити його предмет. Предмет організації аналізу оборотних активів – це всі господарські процеси, що здійснюються на підприємстві за участю оборотних активів та фактори, які впливають на формування та хід процесів. Основні принципи організації аналізу оборотних коштів наступні: системність, комплексність, точність, динамічність, оперативність та прогресивність.

Головними завданнями організації аналізу оборотних активів підприємства є:

- оцінка оборотних активів підприємства;
- визначення потреби у різних видах оборотних коштів (тобто нормування оборотних коштів);
- аналіз основних тенденцій розвитку (оборотність оборотних коштів, рентабельність оборотних коштів тощо);
- вивчення та кількісне обчислення впливу різних факторів на величину оборотних коштів підприємства, а також потребу в них і їх оборотність;

- визначення, вивчення, дослідження та використання резервів підвищення більш ефективного використання оборотних коштів підприємства;
- надання вичерпної інформації внутрішнім користувачам для прийняття управлінських рішень.

Аналіз оборотних активів є важливим інструментом ефективного управління оборотними коштами підприємства.

Опираючись на загальновідомі підходи управління господарською діяльністю підприємства, які використовуються для розв'язання різноманітних завдань управління, можна виділити такі основні системи організації аналізу оборотних активів підприємства: горизонтальний та вертикальний аналіз, порівняльний аналіз, аналіз ризиків, а також аналіз коефіцієнтів та інтегральний аналіз.

Аналіз стану оборотних активів підприємства дає можливість оцінити в короткостроковому періоді не лише абсолютну величину оборотних активів, а й абсолютну величину їх окремих видів та структуру оборотних активів.

Головними принципами сформованої в даний час системи організації аналізу оборотних активів є:

- надання підприємствам можливості самостійно приймати рішення щодо розпорядження та управління оборотними активами, тобто оперативну самостійність щодо використання оборотних коштів та запасів;
- визначення планової потреби та розміщення оборотних коштів за окремими елементами й підрозділами, тобто проведення розрахунків оптимальної потреби в оборотних коштах, яка може забезпечити безперервність виробництва та виконання запланованих завдань за ритмічної роботи (при цьому розробляються норми тривалої дії та щорічні нормативи);

- коригування розрахованих та чинних нормативів з урахуванням вимог, які змінюються: обсягів виробництва та збуту, цін на сировину і матеріали, постачальників і покупців, форм застосовуваних розрахунків;
- раціональність системи фінансування оборотних активів, тобто формування оборотних активів за рахунок власних ресурсів та залучених коштів у тих розмірах, які забезпечують нормальний фінансовий стан господарюючого суб'єкта;
- контроль за ефективним розміщенням та використанням оборотних активів, тобто проведення аналізу раціонального кругообігу активів, які використовуються, з метою прискорення їх обертання.

Розмір та джерела поповнення власних оборотних активів щорічно відображаються у фінансовому плані. Проте розмір власних оборотних активів, які закріплені за підприємством, не є сталою величиною. Фінансовий стан залежить від того, як швидко кошти, вкладені в активи, можуть перетворитись у реальні гроші. Найважливішими показниками господарської діяльності підприємства вважаються прибуток та обсяг реалізованої продукції, які безпосередньо залежать від того як швидко обертаються поточні активи.

Прискорення обертання поточних активів є дуже важливим для забезпечення стабільного фінансового стану підприємства. Це пояснюється трьома основними причинами:

- від швидкості обертання активів залежить розмір річного обороту, оскільки підприємство, яке має незначний обсяг оборотних активів, але ефективніше їх використовує, може отримувати такий самий дохід, як і підприємство, що має більший обсяг активів, проте меншу швидкість їх обертання;
- з оборотністю активів пов'язано відносну величину витрат, при зменшенні яких знижується собівартість одиниці виготовленої продукції;

- прискорення обороту на одній із стадій кругообігу активів (для прикладу, скорочення часу перебування запасів на складі) змушує прискорити оборот на інших стадіях.

Подольська В.О. та Яріш О.В. пропонують свою послідовність проведення аналізу оборотних активів, яку вважають найбільш точною та доступною. На першому етапі оцінюється загальний розмір оборотних активів підприємства, а також аналізують зміни їх обсягу протягом звітного періоду, шляхом визначення частки оборотних активів у загальному обсязі майна, а також її зміна протягом періоду.

На другому етапі аналізу досліджується структура оборотних активів підприємства у розрізі усіх видів активів.

На третьому етапі потрібно кількісно оцінити вплив різних факторів, які спричиняють зміни в обсязі оборотних активів.

На четвертому етапі проводиться оцінка змін у складі джерел фінансування оборотних активів. Для цього потрібно обчислити розмір власного оборотного капіталу та порівняти отримані дані з відповідними показниками за попередні періоди. Частка власних джерел фінансування оборотних активів застосовується при визначенні ступеня фінансової стійкості підприємства та його незалежності від зовнішніх джерел фінансування.

На п'ятому етапі розраховують показники ефективності використання оборотних активів, а також проводять аналіз та роблять аналітичні висновки.

Окселенко Н. О. для проведення аналізу оборотного капіталу виділяє наступні групи фінансових коефіцієнтів: показники стану та структури оборотних активів; узагальнюючі показники ефективності оборотних активів, тобто показники рентабельності, а також показники ліквідності, ділової активності та фінансової стійкості.

Петрович Й. М., Кіт А. Ф. та Семенів О. М. аналізують окремо оборотні засоби і матеріальні ресурси. Для аналізу оборотних засобів застосовуються коефіцієнти оборотності оборотних засобів, запасів та

дебіторської заборгованості, а також коефіцієнт закріплення, період обороту оборотних засобів, запасів, також період погашення дебіторської заборгованості та період операційного та фінансового циклів.

Вчені також пропонують оцінювати використання матеріальних ресурсів, яке здійснюється за двома системами показників. Узагальнююча система показників включає показники матеріаломісткості та матеріаловіддачі продукції, показники питомої ваги матеріальних витрат у собівартості виготовленої продукції та коефіцієнт використання матеріалів. Індивідуальним показником вважається ефективність споживання окремих елементів матеріальних ресурсів.

Брейлі Річард та Майєрс Стюарт при аналізі оборотного капіталу виділяють два основні показники: ліквідність та ефективність. Показники ліквідності поділяють на такі: відношення чистого оборотного капіталу до загальної сукупності активів, коефіцієнти поточної, термінової та абсолютної ліквідності, а також безпечний інтервал. Щодо показників ефективності, то серед них виділяють наступні: оборотність активів, запасів та чистого оборотного капіталу, тривалість запасів в днях, середній період збору дебіторської заборгованості та оборотність дебіторської заборгованості.

Таким чином, проведення аналізу оборотних активів можна поділити на три етапи. Перш за все, потрібно провести аналіз оборотного капіталу у розрізі двох його складових: оборотних активів та оборотних коштів, які були вкладені в ці активи. При цьому необхідно застосовувати показники, які можуть охарактеризувати структуру оборотних активів: коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у загальному обсязі майна підприємства, коефіцієнти участі запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів в оборотних активах, частку матеріальних витрат у собівартості виготовленої продукції.

Наступним кроком є аналіз ефективності використання оборотних активів. Термін ефективності можна пояснити як відношення результату (отриманого ефекту) до витрат або ресурсів, які були витрачені на його

досягнення. Оскільки оборотні активи містять грошову та матеріальну складові, то доцільно аналізувати ефективність оборотних активів згідно цим двом складовим.

Таблиця 3.1

Система показників аналізу оборотних активів

1	Стан оборотних активів	склад оборотних активів; структура оборотних активів; коефіцієнт реальної вартості оборотних активів в майні підприємства; коефіцієнт участі запасів у оборотних активах; коефіцієнт участі дебіторської заборгованості у оборотних активах; коефіцієнт участі грошових коштів у оборотних активах; питома вага матеріальних витрат у собівартості.
Ефективність використання оборотних активів		
2	Ефективність грошової складової	коефіцієнт оборотності оборотних активів; швидкість обороту оборотних активів; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; термін обороту дебіторської заборгованості; коефіцієнт оборотності грошових коштів; тривалість обороту грошових коштів; коефіцієнт завантаженості; коефіцієнт ефективності оборотних активів; рентабельність оборотних активів.
3	Ефективність матеріальної складової	коефіцієнт оборотності запасів; термін обороту запасів; матеріаломісткість; матеріаловіддача; коефіцієнт оборотності матеріалів; тривалість обороту матеріалів; коефіцієнт закріплення матеріалів.
4	Ризиковість оборотних активів	коефіцієнт абсолютної ліквідності; проміжний коефіцієнт покриття; коефіцієнт швидкої ліквідності коефіцієнт покриття частка оборотних активів з мінімальним ризиком вкладення частка оборотних активів з малим ризиком вкладення частка оборотних активів з середнім ризиком вкладення частка оборотних активів з високим ризиком вкладення

При аналізі стану, ефективності використання та ризиковості оборотних активів не меншої уваги заслуговують джерела їх фінансування. Таким чином, аналіз джерел фінансування оборотних активів проводиться за аналогічними напрямками: аналіз стану джерел фінансування оборотних активів, аналіз ефективності використання джерел фінансування та ризиковість джерел фінансування.

На основі даних проведеного аналізу керівникам простіше організувати систему внутрішнього контролю.

Важливою частиною ефективного здійснення господарської діяльності на підприємстві є контроль. Найбільш ефективні та раціональні управлінські рішення приймаються на основі отриманих даних про господарські операції. Внутрішній контроль займає важливе місце у системі контролю та складається з контролю за активами та пасивами, а також з контролю за доходами, витратами та фінансовими результатами.

У діяльності суб'єкта господарювання одне з найважливіших місць посідає майновий та ресурсний потенціал. Саме тому потрібно приділяти багато уваги контролю за оборотними активами, які також можна назвати економічними ресурсами виробництва. Дані активи формуються з метою забезпечення безперервної діяльності підприємства, тому їх раціональне використання позитивно вплине на фінансові результати.

Організація внутрішнього контролю на підприємстві покладається на власника або уповноваженого ним органу, адже він найбільше зацікавлений у правильному та точному відображенні облікової інформації про всі процеси господарської діяльності.

Перевірка правильного, точного, доцільного та законного здійснення господарських операцій, які пов'язані з формуванням, використанням та рухом активів на підприємстві є метою контролю операцій із оборотними активами. За допомогою прийомів документального та фактичного контролю можна встановити достовірність проведених операцій. Також важливими

методами контролю за фактичною наявністю оборотних активів є перевірка, обстеження та інвентаризація.

Перевірка – це фактичне вивчення певних питань щодо використання оборотних активів або дій керівництва, підставою можуть бути скарги, заяви, сигнали. Також перевірка може проводитись, якщо це відповідає планам роботи контрольованого господарюючого суб'єкта. Перевірка, при якій переглядають, вивчають та зіставляють документи, називається документальною. Такі перевірки, зазвичай, не потребують застосування складних прийомів або використання професійних знань у галузі контрольно-ревізійної діяльності.

Обстеження проводиться шляхом ознайомлення з усіма або деякими видами оборотних активів по складеному списку питань. При цьому використовують різноманітні прийоми контролю і можуть не перевіряти облікові записи та первинну документацію.

Інвентаризацією називається метод співставлення фактичної наявності оборотних активів з даними бухгалтерського обліку. Здійснюється через огляд та перерахунок оборотних активів.

Під час проведення документального контролю використовують арифметичні, економічні, нормативно-правові, формальні та зустрічні перевірки, а також взаємний контроль. При здійсненні фактичного контролю використовують наступні методи: огляд, обстеження, контрольний запуск сировини і матеріалів, контрольне придбання, контрольне приймання продукції за якістю і кількістю та дослідження операцій на місці. Ці два методи контролю є схожими, напевно, єдиною відмінністю між ними є те, що при здійсненні документального контролю перевіряють документи, а при фактичному – реальну кількість оборотних активів та їх стан.

Здійснення бухгалтерського контролю окремих складових оборотних активів на підприємстві слід розпочинати із розробки спеціальної програми перевірки із вказуванням повного переліку контролюючих робіт та завдань, а також осіб, відповідальних за їх виконання.

Формуючи програму бухгалтерського контролю необхідно враховувати, що вона має бути обґрунтованою та гнучкою. Це означає врахування всіх умов роботи підприємства, яке контролюється, тенденції розвитку, а також мету контролю та витрати часу на його проведення.

При визначенні можливих витрат часу на здійснення контролю необхідно враховувати наступні фактори: обсяг документообороту, спосіб перевірки підприємства, ступінь автоматизації обробки облікової інформації; період, який підлягатиме перевірці. При плануванні бухгалтерського контролю варто дотримуватися принципу гнучкості, адже за наявності нових подій, програма може бути уточнена та доповнена новими обставинами, поданими в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Напрями контролю оборотних активів

Напрями контролю оборотних активів	Суб'єкти контролю оборотних активів	Функції суб'єктів контролю оборотних активів
Технологічний	Відділ технічного контролю, інша служба виробничого призначення	<ul style="list-style-type: none"> • контроль ефективності використання виробничих запасів; • контроль за процесом виробництва і якістю виготовленої продукції; • контроль відповідальності всіх ланок виробництва за якість готової продукції.
Бухгалтерський	Бухгалтерська служба	<ul style="list-style-type: none"> • контроль за законністю, достовірністю, доцільністю здійснення господарських операцій з оборотними активами та раціональним, економним використанням матеріальних, трудових, фінансових ресурсів
Адміністративний	Керівник, адміністрація, ревізійний відділ та інші.	<ul style="list-style-type: none"> • контроль ефективності використання відділами підприємства оборотних активів; • контроль за дотриманням виробничої, фінансової дисципліни

З метою отримання повної та достовірної інформації про операції, які стосуються оборотних активів, потрібно розробити методику їх внутрішнього контролю, а саме: визначити методи контролю або їх

сукупності, що будуть використані в процесі контролю оборотних активів.

Можна виділити такі етапи внутрішнього контролю оборотних активів:

- перевірка організації обліку товаро-матеріальних цінностей;
- інвентаризація незавершеного виробництва;
- контроль за витрачанням товаро-матеріальних цінностей зі складів, а також перевірка дотримання лімітів при видачі цінностей;
- контроль загальної оцінки раціонального використання матеріальних ресурсів;
- перевірка стану приймально-здавальних документів;
- з'ясування наявності норм витрачання ресурсів та матеріальних цінностей, а також перевірка їх дотримання;
- використання матеріальних цінностей при виробництві продукції та контроль за ефективним використанням матеріалів;
- контроль за втратою або псуванням матеріальних цінностей, що може бути зумовлене крадіжками працівниками підприємства, або через виявлення застарілих та неходових матеріалів;
- контроль за використанням запасів та матеріалів у допоміжних цехах;
- контроль реалізації товаро-матеріальних цінностей на сторону та їх витрачання на соціально-культурні заходи.

3.2. Аудит первинної та зведеної документації руху оборотних активів на підприємстві

Аудиторською перевіркою називається комплексна перевірка бухгалтерського обліку та фінансової звітності з метою надання незалежного висновку. Проведення аудиторської перевірки регламентується законами, підзаконними актами та нормативними документами. До них відносяться наступні: Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Закон України «Про аудиторську діяльність», національні нормативи аудиту, а також Кодекс професійної етики аудиторів України. Проведення аудиту здійснюється після укладання договору між аудитором або аудиторською фірмою та замовником, що засвідчує факт домовленості про проведення перевірки.

Мета аудиторської перевірки – це встановлення достовірності даних бухгалтерського обліку щодо оборотних активів, а також повноти, своєчасності та правильності відображення інформації в облікових регістрах, зведених документах та фінансовій звітності, відповідно до облікової політики суб'єкта господарювання. Джерелами інформації для аудиторської перевірки є наказ про облікову політику, первинні документи, облікові регістри, в яких відображено господарські операції, акти, довідки та висновки попередніх аудиторських перевірок, а також звітність.

Головні завдання аудиту наступні:

- Перевірка наявності запасів, їх стану збереження, складського обліку;
- Перевірка організації придбання, витрачання, заготівлі та списання при втраті запасів;
- Перевірка повноти оприбуткування, достовірного визначення вартості запасів, а також правильної організації щодо зберігання, використання та погашення довіреностей;
- Перевірка незавершеного виробництва, правильного формування собівартості продукції та дотримання лімітів відпуску запасів;

- Перевірка правильного ведення синтетичного та аналітичного обліку витрат на виробництво;
- Перевірка своєчасного пред'явлення претензій щодо якості та кількості запасів;
- Перевірка правильності відображення податків, пов'язаних із собівартістю продукції;
- Перевірка наявності та відображення договорів у відповідних журналах;
- Перевірка правильного документального оформлення розрахунків з дебіторами;
- Перевірка достовірності створення резерву сумнівних боргів та порядку списання безнадійної заборгованості.

Об'єктами аудиторської перевірки операцій з оборотними активами є:

- Елементи облікової політики, які містять перелік витрат, що не включаються до первісної вартості запасів; методи оцінки і списання запасів та МШП; відображення запасів, що не принесуть економічних вигід в майбутньому; визначення собівартості запасів, виготовлених на підприємстві власними силами.
- Операції з обліку виробничих запасів, МШП, витрат на виробництво, браку, напівфабрикатів, готової продукції, товарів, продукції сільського господарства та тварин на вирощуванні.
- Записи у первинних документах, облікових регістрах та звітності.
- Інформація про порушення порядку ведення бухгалтерського обліку, недостачі, зловживання, які знайшли підтвердження в актах ревізій, перевірок, висновках аудиторів, постановках правоохоронних органів. Найпоширенішими способами і методами перевірки при аудиті оборотних активів є арифметична перевірка та інвентаризація.

Оскільки на ТОВ «Волинська тарна компанія» середньооблікова чисельність працівників станом на 2017 рік становить 11 чоловік та річний оборот менше 10 млн євро, то це підприємство відноситься до малих.

Перш ніж прийняти рішення про необхідність проведення аудиту на малому підприємстві, необхідно визначити співвідношення витрат на аудит та інформаційних вигід від наслідків його проведення. Також необхідно акцентувати, що проведення аудиту на малих підприємствах потрібне тільки за таких умов: інвестування, кредитування, ведення зовнішньо-економічної діяльності, оприлюднення фінансової звітності або при ліквідації підприємства.

Для досягнення цілей аудиту активів малих підприємств потрібно застосовувати конкретні способи та методики для перевірки достовірності показників фінансової звітності в частині активів. Малі підприємства мають певні специфічні характерні риси, які аудитор повинен враховувати при проведенні аудиторської перевірки та при вивченні середовища суб'єкта господарювання. Сюди доцільно віднести:

- недосконалість та суперечливість нормативно-правової бази, яка регулює фінансово-господарську діяльність та бухгалтерський облік малих підприємств;
- відсутність єдиної методологічної бази з бухгалтерського обліку для всіх підприємств малого бізнесу;
- невідповідність бухгалтерського та податкового обліку на підприємствах малого бізнесу;
- обмеження або відсутність розподілу повноважень працівників, відповідальних за ведення обліку та підготовки звітності;
- переважний вплив власника або одноосібного керівника на всі сторони діяльності економічного суб'єкта;
- обмежена кількість джерел доходу;
- спрощена система ведення бухгалтерського обліку тощо.

Малі підприємства мають вибір у застосуванні не лише форми бухгалтерського обліку, а й реєстрів та системи оподаткування, що змушує аудитора ознайомитись з усіма особливостями ведення обліку на малому

підприємстві. Під час проведення аудиторської перевірки активів суб'єктів малого бізнесу можуть виникнути потенційні фактори аудиторського ризику:

- нерегулярне ведення бухгалтерських записів та підвищений ризик спотворення звітності;
- неточне розуміння задач аудиту та вимог до відновлення обліку, виправлення помилок;
- відсутність внутрішнього контролю у зв'язку з обмеженою кількістю облікових працівників;
- безпосередній контакт працівників, які ведуть облік, з матеріальними цінностями;
- використання готівки в розрахунках з партнерами.

Під час формування аудиторських доказів при проведенні аудиту малих підприємств переважно застосовуються процедури перевірки по суті. Найбільшою проблемою є одержання аудиторських доказів, за допомогою яких підтверджується критерій повноти інформації. Причиною цього може бути відсутність системи внутрішнього контролю, а також зацікавленість власника або директора не відображати всі господарські операції в обліку.

При плануванні перевірки аудитор застосовує аналітичні процедури, які можуть бути обмежені за характером і обсягом у зв'язку із встановленими суб'єктом строками обробки даних про господарські операції та відсутністю повної і надійної фінансової інформації на момент планування. Суб'єкти малого бізнесу можуть не мати проміжної фінансової звітності, що використовується в аналітичних процедурах на стадії планування. Аудитор може провести коротку перевірку Головної книги та інших наданих бухгалтерських записів в якості альтернативного варіанту. В багатьох випадках, необхідна аудитору інформація може бути відсутня, тому дану інформацію необхідно буде отримати при обговоренні з власником.

За допомогою аналітичних процедур можна отримати необхідні докази, які дозволяють в певних випадках зменшити потребу у застосуванні інших процедур перевірки по суті. На багатьох суб'єктах малого бізнесу

сукупність даних бухгалтерського обліку є незначною і її легко можна проаналізувати. Перш ніж розпочати аудиторську перевірку активів, аудитору необхідно розробити загальний план та визначити стратегію аудиту.

При плануванні аудиту потрібно оцінити рівень суттєвості з якісної та кількісної точок зору. Однією з цілей попередньої оцінки є визначення найбільш значимих статей фінансової звітності, на які аудитор має звернути увагу, розробляючи стратегію аудиту. Для визначення суттєвості з кількісної точки зору аудитор використовує своє професійне судження, враховуючи всі обставини, оскільки ще не існує загальновизнаних стандартів оцінки суттєвості.

Отже, у ході аудиторської перевірки активів суб'єкта малого підприємництва, аудитору потрібно перевірити:

- облікову політику підприємства, правильність ведення бухгалтерського обліку в частині формування інформації про активи малого підприємства;
- правильність та доцільність здійснення господарських операцій, що стосується надходження та вибутті активів;
- відображення активів у фінансовій звітності у всіх суттєвих аспектах відповідно до концептуальної основи фінансової звітності.

Специфічними завданнями аудиту обліку діяльності малих підприємств є такі основні позиції:

- перевірка робочого плану рахунків, що застосовується на підприємстві;
- перевірка системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва та відображення податків в обліку;
- перевірка облікових регістрів, що складаються за спрощеною формою;
- перевірка квартальної та річної звітності, складеної за скороченою формою.

Суб'єкти малого бізнесу часто реалізують обмежений асортимент товарів чи послуг, при цьому здійснюють свою діяльність на одному або обмеженій кількості об'єктів, це дозволяє аудитору швидше розібратися в особливостях діяльності суб'єкта малого бізнесу і відобразити її в документах. Використання великого спектру аудиторських процедур може мати досить нескладний характер. Наприклад, при здійсненні аналітичних процедур можуть бути застосовані ефективні моделі прогнозування. За допомогою аналітичних процедур можна отримати прийнятні докази, які дозволяють в окремих випадках скоротити потребу у здійсненні інших процедур перевірки по суті.

В цілому можна сказати, що аудит оборотних активів малих підприємств носить суперечливий характер, адже з одного боку, прості за характером процедури, однак потрібно знати та враховувати всю специфіку підприємства. Перехід на Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг вивели вітчизняних аудит на якісно новий рівень. Будь-який стандарт можна застосувати до аудиторської перевірки фінансових звітів малих підприємств, однак в ньому немає жодних конкретних вказівок щодо здійснення аудиту на суб'єктах малого підприємства.

Таким чином, для вітчизняних малих підприємств варто розробити Національні стандарти аудиту, які враховували б усі специфічні риси малого підприємства та надав практичну допомогу аудиторам під час проведення аудиту звітності в частині активів цих підприємств. Майбутні дослідження мають бути спрямовані на розробку способів оцінки ризиків суттєвих викривлень під час аудиторської перевірки оборотних активів малого підприємства, плану аудиту оборотних активів із переліком аудиторських процедур по суті та бланків робочих документів аудитора для перевірки активів.

3.3. Управління оборотними активами та методи підвищення їх ефективного використання

Сучасний стан функціонування більшості вітчизняних підприємств свідчить про нездатність приймати ефективні управлінські рішення у частині менеджменту оборотними активами. Це проявляється через неоптимальну систему їх складу та структури і відсутність узгодженості з джерелами фінансування. У зв'язку з цим виникає необхідність подальшого розвитку управління оборотними активами.

Управління оборотними активами – це частина короткострокової фінансової політики підприємства, яка є направленою на вирішення найбільш важливих поточних фінансових проблем, а також дозволяє покращити фінансовий стан підприємства, підвищити його фінансову стійкість та платоспроможність за досить короткі терміни. Управління оборотними активами є одним із пріоритетних напрямів у системі фінансового менеджменту, оскільки впливає на ефективність прийнятих управлінських рішень щодо стратегічного розвитку підприємства та оперативного управління його фінансовими ресурсами.

Вчені: Бондаренко О.С., Кірейцев Г.Г., Савчук В.А. розглядають управління оборотними активами в розрізі їх окремих видів: управління запасами, управління дебіторською заборгованістю, а також грошовими коштами та поточними фінансовими інвестиціями. Такі фахівці, як: Філатова З.В., Ротанова А.Г., Швець Ю.О., Скворцова А.В., Баранова В.Г. багато уваги приділяли комплексному визначенню «управління оборотними активами», розглядаючи його з позиції суб'єктно-об'єктних взаємозв'язків та сукупності елементів механізму управління.

Основні функції управління оборотними активами наступні:

- Контрольна – реалізація даної функції, пов'язана зі створенням системи постійного контролю за обсягами оборотних активів і, як наслідок, за станом ліквідності та платоспроможності підприємства.

- Стабілізуюча – суть функції полягає у забезпеченні достатнього рівня ліквідності та платоспроможності підприємства, що є важливим фактором для стабільного його функціонування та подальшого розвитку.
- Аналітична – реалізація функції дає можливість постійно здійснювати аналіз стану оборотних активів та всіх їх складових, а також порівнювати обсяги оборотних активів з поточними зобов'язаннями, досліджувати їх динаміку та аналізувати фактори, які впливають на стан оборотних активів [3].

Серед принципів управління оборотними активами можна виділити наступні:

- Принцип взаємопов'язаності – відповідно до даного принципу управління оборотними активами здійснюється у межах загальної системи управління фінансами підприємств, адже будь-яке управлінське рішення прямо чи опосередковано впливає на ефективність діяльності підприємств.
- Принцип своєчасності – враховуючи даний принцип кожне управлінське рішення, яке стосується формування та використання кожної складової оборотних активів повинне прийматися своєчасно та базуючись на отриманні оперативної достовірної інформації.
- Принцип координації – цей принцип спрямовує керівників підприємств на досягнення узгодженості управлінських рішень у сфері оборотних активів та рішень щодо поточних зобов'язань.
- Принцип безперервності – означає, що управління оборотними активами є постійним процесом, який забезпечує прийняття комплексу управлінських рішень, які в подальшому впливають на ліквідність та платоспроможність підприємства.
- Принцип оптимальності – згідно даного принципу, кожне управлінське рішення, яке відноситься до визначення обсягів

оборотних активів та всіх їх складових направляється на знаходження їх оптимального розміру.

- Принцип раціональності – означає, що всі складові оборотних активів мають бути раціонально розміщені між стадіями відтворювального процесу підприємства.

Варто зазначити, що необхідність та важливість управління оборотними активами підприємства в умовах фінансової нестабільності визначаються браком фінансових ресурсів необхідних для забезпечення потреби в оборотних активах, забезпечення безперервної та збалансованої діяльності підприємства, досягнення стабільної платоспроможності, рентабельності та інших результатів фінансової діяльності підприємства.

Завданнями, які стосуються управління оборотними активами, такі:

- формування достатньої кількості оборотних активів із позиції забезпечення поточної платоспроможності;
- оптимізація елементів оборотних активів, спрямована на виконання нормативів ліквідності;
- ефективне використання оборотних активів для забезпечення прибутковості та рентабельності діяльності суб'єкта господарювання;
- створення джерел фінансування оборотних активів з урахуванням вимог забезпечення фінансової стійкості.

Управління оборотними активами являє собою певну систему, частину загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає у формуванні потрібного обсягу та складу оборотних активів, раціоналізації та оптимізації структури джерел їх фінансування.

Основними етапами, згідно яких розробляється система управління оборотними активами підприємства є наступні [14]:

1. Аналіз оборотних активів підприємства у попередньому періоді складається з п'яти етапів.

На першому етапі визначають та аналізують динаміку загального обсягу оборотних активів підприємства, темпи зміни середньої суми поточних активів у зіставленні з темпами зміни обсягу реалізації продукції та середньої суми всіх активів, а також динаміку частки оборотних активів у загальній сумі всіх активів підприємства.

На другому етапі аналізу вивчають динаміку складу оборотних активів у розрізі основних їх видів: запасів сировини, матеріалів, напівфабрикатів та готової продукції, дебіторської заборгованості, а також залишків грошових активів. На цьому етапі аналізу розраховують та вивчають темпи зміни суми кожного із видів оборотних активів та зіставляють з темпами зміни обсягу виробництва та реалізації продукції. Також розглядають динаміку питомої ваги основних видів оборотних активів в їх загальній сумі. Аналіз оборотних активів у розрізі їх видів дозволяє оцінити рівень ліквідності.

Суть третього етапу аналізу полягає у вивченні оборотності окремих видів поточних активів у загальній їх сумі. Даний аналіз проводиться за допомогою таких показників, як коефіцієнт оборотності та період обороту оборотних активів. При цьому встановлюють загальну тривалість і структуру операційного, виробничого та фінансового циклів на підприємстві та досліджують основні фактори, які впливають на тривалість даних циклів.

Розглянемо оборотність активів на ТОВ «Волинська тарна компанія»:

Таблиця 3.3

Ділова активність ТОВ «Волинська тарна компанія»

Показники	2013	2014	2015	2016
Коефіцієнт оборотності загальних активів	1,1	1,4	2,1	3,5
Коефіцієнт оборотності робочого капіталу	-15,1	12,3	4,7	7,0
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	21,5	7,8	7,4	8,3

За даними таблиці можна зробити висновок, що оборотність активів з кожним роком збільшується, що є позитивною тенденцією для підприємства, оскільки вказує на достатню забезпеченість підприємства активами. Низькі показники оборотності у 2013 році, пов'язані із початком діяльності підприємства, однак їх збільшення вказує на рух у правильному напрямку.

На четвертому етапі аналізу визначають рентабельність оборотних активів та досліджують фактори, які її формують.

Таблиця 3.4

Показники, що відображають стан рентабельності

Показники	2013	2014	2015	2016
Рентабельність оборотних активів	-165,3%	50,5%	38,8%	75,2%
Рентабельність загальних активів	-20,4%	17,5%	29,4%	56,3%
Чиста маржа	-38,6%	12,8%	13,1%	18,3%

Рентабельність оборотних активів характеризує прибутковість оборотних активів та визначається шляхом ділення чистого прибутку на загальну вартість активів.

За даними таблиці бачимо, що рентабельність активів з кожним роком збільшується, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

На п'ятому етапі аналізують склад основних джерел фінансування поточних активів, а саме визначають динаміку їх суми та частки в загальному обсязі фінансових ресурсів, що були інвестовані в оборотні активи, а також визначають рівень фінансового ризику, який генерується сформованою структурою джерел фінансування оборотних активів.

Результати аналізу дозволяють визначити загальний рівень ефективності управління оборотними активами на підприємстві та виявити основні напрями його підвищення в майбутньому періоді.

2. Визначення принципів підходів, які впливають на формування оборотних активів підприємства.

На цьому етапі аналізу відображається загальна ідеологія фінансового управління підприємством зі сторони прийнятного співвідношення рівня прибутковості та ризику фінансової діяльності. На основі наявних оборотних активів здійснюють вибір певного типу політики їх формування.

Науковці виділяють три принципові підходи, які стосуються формування оборотних активів підприємства: консервативний, помірний та агресивний. Суть консервативного підходу полягає у мінімізації операційних та фінансових ризиків, однак негативно впливає на ефективність використання оборотних активів, а точніше на їх оборотність та рівень рентабельності. Помірний підхід дозволяє сформувати оптимальне співвідношення між рівнем ризику і рівнем ефективності використання фінансових активів. Агресивний підхід дозволяє мінімізувати усі форми страхових резервів за кожним видом оборотних активів.

3. Оптимізація обсягу оборотних активів.

Оптимізація обсягу поточних активів повинна базуватись на одному з вибраних підходів щодо формування оборотних активів, при цьому забезпечуючи вибраний рівень співвідношення ефективності використання даних активів та ризику. Процес щодо оптимізації обсягу оборотних активів складається з трьох основних етапів.

На першому етапі за результатами аналізу оборотних активів (за попередній період) визначають систему заходів, які стосуються реалізації резервів, спрямованих на скорочення тривалості операційного, а також виробничого та фінансового циклів підприємства. При цьому зменшення тривалості окремих циклів не повинне призводити до скорочення обсягів виробництва та реалізації продукції.

На другому етапі оптимізується обсяг та рівень окремих видів оборотних активів на основі вибраного підходу формування даних активів, а також запланованих обсягів виробництва, реалізації продукції та виявлених резервів скорочення тривалості операційного циклу. Засобом забезпечення такої оптимізації є нормування періоду обороту оборотних активів та їх суми.

На третьому етапі визначають загальний обсяг оборотних активів підприємства на майбутній період.

4. Досягнення оптимального співвідношення постійної і змінної частин оборотних активів.

Сезонні особливості суттєво впливають на обсяг потреб в певних видах оборотних активів для здійснення операційної діяльності. Коливання у величині потреби окремих видів оборотних активів також можуть бути викликані сезонними особливостями попиту на продукцію підприємства. Саме тому у процесі управління оборотними активами потрібно визначати їх сезонну потребу, яка складає різницю між максимальною і мінімальною потребою в них протягом року.

5. Забезпечення необхідної ліквідності оборотних активів.

Усі види оборотних активів є ліквідними, окрім витрат майбутніх періодів та безнадійної дебіторської заборгованості. Загальний рівень ліквідності має забезпечувати необхідний рівень платоспроможності підприємства за поточними фінансовими зобов'язаннями. Для досягнення цієї мети з урахуванням обсягу та графіка майбутнього платіжного обороту необхідно визначити частину оборотних активів у формі коштів, високоліквідних і ліквідних активів.

6. Забезпечення зростання рентабельності оборотних активів.

Оборотні активи повинні приносити прибуток при їх використанні у виробничо-збутовій діяльності підприємства. Окремі види оборотних активів можуть приносити підприємству прямий прибуток у процесі фінансової діяльності у вигляді відсотків та дивідендів. Власне тому складовою частиною політики щодо оборотних активів є забезпечення своєчасного використання тимчасово вільних залишків грошових активів для створення ефективного портфеля короткострокових фінансових вкладень.

7. Мінімізація втрат оборотних активів у процесі їх використання.

Оскільки усі види оборотних активів частково схильні до ризику втрат, тому управління оборотними активами має бути спрямоване на мінімізацію ризику їх втрат, особливо за умов інфляції.

8. Формування принципів, які визначають фінансування окремих видів оборотних активів.

Виходячи з загальних принципів фінансування активів, які впливають на формування структури та вартості капіталу, необхідно конкретизувати принципи фінансування окремих видів та складових оборотних активів. Залежно від фінансової освіченості менеджерів, сформовані принципи можуть визначати широкий діапазон підходів до фінансування оборотних активів – від консервативного до агресивного.

9. Оптимізація структури джерел фінансування оборотних активів.

На основі раніше створених принципів фінансування у процесі розробки системи управління оборотними активами формують підходи до вибору конкретної структури джерел фінансування, їх приросту із врахуванням тривалості окремих стадій фінансового циклу та оцінки вартості залучення окремих видів капіталу.

Таблиця 3.5

Схема ефективного управління оборотними активами

Аналіз розміру оборотних активів за попередній період	Необхідно визначити наступні показники: прорахувати наявний розмір оборотних активів та розрахувати динаміку оборотних активів за минулий і поточний періоди; розглянути динаміку оборотних активів за окремими розділами, такими як: дебіторська заборгованість, виробничі запаси, грошові кошти тощо.; проаналізувати наявний рівень рентабельності даних активів, та чинники, що впливають на цей показник; - проаналізувати джерела що формують оборотні активи на підприємстві та їх склад.
Вибір оптимального вибору щодо формування обсягу активів	Існують три основні підходи, з яких підприємство вибирає для себе найприйнятніший. Це може бути консервативний підхід, помірний або агресивний підхід

Продовження таблиці 3.5

Забезпечення ефективної роботи оборотних активів	<p>Даний етап охоплює:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вибір системи заходів, які б допомогли б скоротити операційний цикл, не знижуючи тим самим виробничі потужності та обсяг реалізованих товарів; • розрахунок норми обороту активів та визначення їх оптимального розміру; • розрахунок доцільного розміру активів на наступний період.
Вибір адекватної пропорції між постійними та змінними активами	У цьому етапі необхідно визначити сезонну потребу в оборотних активах (для підприємств, діяльність яких залежить від сезонних змін). Сезонна потреба визначається к різниця між найбільшою та найменшою потребою в активах протягом року, або операційного циклу.
Забезпечення належного рівня ліквідності	Одна з пріоритетних цілей при прийнятті управлінських рішень щодо оборотних активів є питання забезпечення відповідного рівня платоспроможності підприємства по поточним зобов'язанням
Забезпечення рентабельності оборотних активів	Суть даного етапу у тому, що вивільнені з обороту кошти повинні бути вкладені знову, щоб в майбутньому вони принесли прибуток. Тобто, необхідність ефективно використовувати тимчасово вивільненні оборотні активи для складання портфелю тимчасових інвестицій.
Мінімізація витрат у ході виробничого процесу	Управлінські рішення, щодо управління оборотними активами повинні бути спрямовані на зменшення витрат підприємства від інфляційних змін, зміни кон'юнктури ринку тощо.
Фактори фінансування окремих видів оборотних активів	Визначення складу оборотних активів, для яких фінансування повинно проводитися регулярно, у зазначені строки і у зазначеній кількості.
Забезпечення джерел фінансування оборотних активів	Визначення найоптимальнішого шляху, за яким буде проводитися фінансування оборотних активів підприємства.

Розглянемо більш детальну характеристику підходів, які стосуються принципу формування оборотних активів:

- Консервативний підхід характерний для тих підприємств, яким для нормального функціонування потрібно бути повністю забезпеченими оборотними активами. На підприємстві формують додаткові резерви сировини та матеріалів, якщо виникнуть

непередбачені обставини. В такому випадку підприємство буде спокійно функціонувати навіть за непередбачених умов, однак, незважаючи на переваги даного підходу, є значний недолік – активи використовуються не раціонально, що призводить до зменшення їх оборотності та рівня рентабельності.

- Помірний підхід вказує на те, що наявні на підприємстві оборотні активи здатні повністю покрити поточну потребу в активах та формування оптимального страхового резерву у випадку збою нормального функціонування підприємства. Таким чином, цей підхід забезпечує оптимальне співвідношення між ризиком та ефективністю використання оборотних активів підприємством.
- Агресивний підхід передбачає мінімізацією страхового розміру резервів оборотних активів. При нормальній роботі підприємства даний підхід дає найкращі результати рентабельності та ефективності використання оборотних активів, однак навіть невеликі порушення в операційній діяльності підприємства можуть сильно знизити рівень виробництва та реалізації продукції, що призведе до значних фінансових втрат [14].

Кожен з елементів, що входять до складу оборотних активів мають свої цілі та характер їх використання. Саме тому підприємства, які використовують великий об'єм оборотних активів повинні розробити систему управління ними по їх видах, що полегшить саму задачу управління та контролю.

При ефективному управлінні запасами на підприємстві можна досягти зниження операційного циклу, знизити поточні витрати на зберігання оборотних активів, а також, вивільнити частину оборотних активів з господарського обороту, що дасть можливість реінвестувати або перерозподілити їх в інші сфери.

Розглядаючи питання щодо управління дебіторською заборгованістю, то підприємству необхідно постійно контролювати її величину, адже

неадекватний розмір дебіторської заборгованості є неправильним перерозподілом капіталу підприємства. Високий рівень дебіторської заборгованості може стати причиною зниження рівня ліквідності та зниження об'ємів виробництва.

Для пришвидшення обороту дебіторської заборгованості підприємство може проводити програму по наданню знижок за оплату товару готівкою або зразу після його придбання. Однак застосування такої програми можливе лише у таких компаніях, які мають міцні умови та контакти з постійними покупцями, у яких компанія може бути цілком впевнена щодо термінів та суми. Одним із методів пришвидшення повернення дебіторської заборгованості є факторинг, тобто реалізація дебіторської заборгованості іншій особі. Однак даний метод не є традиційним та не популярний у вітчизняній економіці, що пов'язано із високим ризиком такої операції та великою маржою за факторингові послуги.

В національній методології управління грошовими коштами та способи залучення їх в оборот підприємства є найменш дослідженим питанням та потребує вдосконалення. У розвинених країнах існує правило резервування, а також вкладання тимчасово вільних коштів у легкореалізовані цінні папери. Незважаючи на всі переваги даного методу, він є недоступним для вітчизняних виробників через відсутність надійних цінних паперів у країні та недовіру до фінансового ринку.

Для ефективного управління оборотними активами необхідно звернути увагу на вибір методу їх фінансування. Одним з найпоширеніших методів фінансування оборотних активів є кредиторська заборгованість. Даний метод дозволяє підприємству розширювати свою діяльність не залучаючи власні кошти, а також сприяє активації ефекту фінансового важелю, який підвищує рентабельність показників власного капіталу. Ще одним способом залучення коштів для фінансування оборотних активів можуть бути банківські кредити, але їх залучення може негативно

відобразитися на діяльності підприємства через збільшення витрат на обслуговування цих кредитів.

У вітчизняній та міжнародній практиці для управління оборотними активами використовують різні методи, наприклад: метод ABC, метод нормування, оптимізації та метод коефіцієнтів.

Метод ABC, передбачає розподіл факторів, які впливають на витрати по виготовленню продукції, витрати на реалізацію та інші проблеми за питомою вагою. Таким чином, підприємство аналізує який з факторів необхідно знизити, щоб зменшити проблеми, на яких варто зосередитись.

Суть методу нормування полягає у розгляді лише тих оборотних активів, які підлягають нормуванню. Згідно даного методу підприємство може розрахувати необхідний розмір оборотних активів для забезпечення нормального функціонування.

Метод коефіцієнтів розглядає показники тривалості обертання оборотних активів, співвідношення тривалості планового періоду до коефіцієнта обертання, розрахунок коефіцієнта обертання оборотних коштів, відношення обсягів продажу продукції до середньорічної суми оборотних активів, рентабельність оборотних коштів та інше. Це в майбутньому призведе до покращення процесу виробництва та збуту продукції.

Таким чином, можна виділити основні напрямки підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства: прискорення оборотності оборотних активів за рахунок визначення зайвих запасів та їх ліквідації, поліпшення організації постачання, впровадження нових технологій та підвищення ефективності праці, а також раціональна організація збуту, формування і реалізація ефективної кредитної політики, формування такого обсягу та структури запасів, які б забезпечили безперервність та стабільність виробничого процесу при мінімальних витратах на утримання запасів, також оптимізація обсягу дебіторської заборгованості, розрахунків та визначення оптимального залишку грошових коштів, складання бюджетів поточних надходжень і витрат.

Висновки до III розділу

Аналіз оборотних активів є важливим інструментом ефективного управління оборотними коштами підприємства. Аналіз дає можливість оцінити в короткостроковому періоді абсолютну величину оборотних активів, абсолютну величину їх окремих видів та структуру оборотних активів.

Опираючись на загальновідомі підходи управління господарською діяльністю підприємства, які використовуються для розв'язання різноманітних завдань управління, можна виділити такі основні системи організації аналізу оборотних активів підприємства: горизонтальний та вертикальний аналіз, порівняльний аналіз, аналіз ризиків, а також аналіз коефіцієнтів та інтегральний аналіз.

Мета аудиторської перевірки – це встановлення достовірності даних бухгалтерського обліку щодо оборотних активів, а також повноти, своєчасності та правильності відображення інформації в облікових регістрах, зведених документах та фінансовій звітності, відповідно до облікової політики суб'єкта господарювання. Аудиторська перевірка малих підприємств є досить специфічною, адже такі підприємства мають певні особливості, які аудитор повинен враховувати при проведенні аудиторської перевірки та при вивченні середовища суб'єкта господарювання.

Управління оборотними активами є одним із пріоритетних напрямів у системі фінансового менеджменту, оскільки впливає на ефективність прийнятих управлінських рішень щодо стратегічного розвитку підприємства та оперативного управління його фінансовими ресурсами.

Основними напрямками підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства є прискорення оборотності оборотних активів, впровадження нових технологій, формування оптимальних обсягів та структури запасів, також оптимізація обсягу дебіторської заборгованості, розрахунків та визначення оптимального залишку грошових коштів, складання бюджетів поточних надходжень і витрат.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В результаті проведеного дослідження проблем розвитку економічної експертизи обліку та звітності в страхових компаніях та пошуку шляхів їх вирішення отримано низку результатів і висновків, що мають прикладне значення.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Перевагами оборотних активів є висока ліквідність, можливість швидкої реструктуризації, можливість підвищення швидкості обігу шляхом раціонального управління, а також частина оборотних активів вже є готовим засобом платежу.

Недоліками поточних активів є високий рівень фінансових ризиків, знецінення грошових коштів в результаті інфляційних процесів та додаткові витрати на зберігання зайвих оборотних активів. До основних складових оборотних активів відносять: грошові кошти (включно з високоліквідними цінними паперами), запаси, дебіторську заборгованість та витрати майбутніх періодів.

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси» до первісної вартості відносять: суму, яку потрібно оплатити постачальнику та інші витрати, пов'язані з пошуком необхідних запасів (інформаційні, посередницькі тощо); ввізне мито; непрямі податки, що пов'язані із придбанням запасів та не будуть в подальшому відшкодовані підприємству; витрати на перевезення, завантаження/розвантаження запасів, їх страхування; інші витрати, що пов'язані з купівлею запасів [4].

Відмінностей між П(С)БО 9 та МСБО 2 що стосується оцінки собівартості запасів майже немає, лише те, що список, поданий національними положеннями більш деталізований. Найбільш ефективними

та найпоширенішими методами списання запасів згідно національних положень є: метод ФІФО (first-in, first-out), середньозваженої собівартості та ідентифікованої собівартості конкретної партії активів, відповідно до МСБО 2 використовують метод конкретної ідентифікації, метод ФІФО, метод стандартних витрат та метод роздрібних цін.

Оскільки ТОВ «Волинська тарна компанія» використовує метод середньозваженої собівартості, проведено розрахунок впливу оцінки зазначеного методу на прибуток підприємства. Досліджено, що даний метод базується на фактичних витратах, саме тому інформація у фінансових звітах є більш точною та достовірною.

Згідно міжнародних стандартів дебіторська заборгованість відображається в балансі і визнається, коли підприємство стає стороною контрактних зобов'язань і, як наслідок, має юридичне право одержувати грошові кошти або інші цінності. Важливою відмінністю в обліку дебіторської заборгованості є її оцінка: за П(С)БО вона оцінюється за первісною вартістю (або чистою вартістю реалізації), а згідно МСБО – справедливою вартістю. У бухгалтерському обліку оборотні активи відображаються у грошовому виразі із застосуванням наступних методів оцінки: історична собівартість, поточна собівартість, вартість продажу або реалізації та теперішня вартість.

Методика оцінки оборотних активів підприємств регулюється наступними нормативно-правовими актами: НП(С)БО 1, П(С)БО 9, П(С)БО 10, П(С)БО 13, МСБО 2, МСБО 7, МСБО 1, МСБО 8, МСБО 18, МСБО 32, МСБО 39.

Метою контролю господарських операцій з оборотними активами є перевірка достовірного, доцільного та законного здійснення операцій, що пов'язані з формуванням, використанням та рухом активів на підприємстві. Достовірність проведених операцій можна встановити за допомогою прийомів фактичного та документального контролю. Важливими методами контролю за фактичною наявністю оборотних активів є інвентаризація,

перевірка та обстеження. На ТОВ «Волинська тарна компанія» всі обов'язки, пов'язані із забезпеченням надійного внутрішнього контролю, покладені на керівника підприємства.

Аудиторська перевірка операцій із оборотними активами необхідна для встановлення достовірності первинної документації відносно наявності та стану оборотних активів, повного і своєчасного відображення первинних даних в облікових регістрах і в зведених документах, правильності ведення їх обліку, його відповідність прийнятій обліковій політиці і вимогам нормативних документів.

В цілому можна сказати, що аудит оборотних активів малих підприємств носить суперечливий характер, адже з одного боку, прості за характером процедури, однак потрібно знати та враховувати всю специфіку підприємства. Перехід на Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг вивели вітчизняних аудит на якісно новий рівень. Будь-який стандарт можна застосувати до аудиторської перевірки фінансових звітів малих підприємств, однак в ньому немає жодних конкретних вказівок щодо здійснення аудиту на суб'єктах малого підприємства.

З метою вдосконалення методики аудиту формування й використання оборотних активів на ТОВ «Волинська тарна компанія» запропоновано програму аудиторської перевірки, що передбачає основні етапи, рекомендовані джерела, процедури та послідовність проведення перевірки з подальшим відображенням аудиторських доказів у робочих документах, що дає змогу оптимізувати процес дослідження операцій з формування й використання оборотних активів. Хоча підприємство є невеликим, проте воно постійно розвивається та збільшує обсяги виробництва, саме тому якісний аудит є запорукою успіху підприємства. А правильне відображення даних про господарські операції у фінансовій звітності допоможе залучати іноземні інвестиції.

Управління оборотними активами є одним із пріоритетних напрямів у системі фінансового менеджменту, оскільки впливає на ефективність прийнятих управлінських рішень щодо стратегічного розвитку підприємства та оперативного управління його фінансовими ресурсами.

Основними напрямками підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства є: прискорення оборотності оборотних активів за рахунок визначення зайвих запасів та їх ліквідації, поліпшення організації постачання, впровадження нових технологій та підвищення ефективності праці, а також раціональна організація збуту, формування і реалізація ефективної кредитної політики, формування такого обсягу та структури запасів, які б забезпечили безперервність та стабільність виробничого процесу при мінімальних витратах на утримання запасів, також оптимізація обсягу дебіторської заборгованості, розрахунків та визначення оптимального залишку грошових коштів, складання бюджетів поточних надходжень і витрат.

Список використаної літератури

1. Барановська Т.В. Облікова політика підприємств в Україні: теорія і практика: автореф. дис. канд. економ. наук: 08.06.04 / Т.В. Барановська. – Національний аграрний університет, Київ, 2005. – 27 с.
2. Белокоз О. Відмінності між вітчизняними та міжнародними підходами до оцінки дебіторської заборгованості торговельних підприємств / О. Белокоз // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 3. – С. 197 – 201.
3. Бодаренко, О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств [Текст] / О. С. Бодаренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 4. – С. 40–44.
4. Боднар О.В. Окремі аспекти формування облікової політики підприємства стосовно витрат на виробництво продукції / О.В. Боднар // Облік і фінанси. – 2014. – № 2(64). – С. 14-18.
5. Бойченко Н. Організація обліку та аудиту на підприємствах малого бізнесу: автореф. дис. канд. економ. наук. : спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Наталія Вікторівна Бойченко ; Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків, 2006. – 20, [1] с., включ. обкл. : іл. – Бібліогр.: с. 11–18.
6. Бондар М. Облікова політика підприємства: зміни та доповнення / Микола Бондар, Віталій Бабіч // Науково-практичний журнал. Бухгалтерський облік та аудит – 2012. – №12. – С.8-12.
7. Брушко Г.В. Методологічні основи управління оборотними активами/ Г. В. Брушко // Проблемы материальной культуры – Экономические науки. – С.31-33.
8. Бурко К. В. Чинна практика обліку оборотних активів [Електронний ресурс] / К. В. Бурко.– Режим доступу : http://www.rusnauka.com/10_NPE_2010/Economics/62577.doc.htm.
9. Бурова Т.А. Проблемні аспекти теорії обліку та контролю поточних активів підприємств/ Т.А. Бурова, В.В. Волошина// Економіка та держава. – 2015. – №1. – С.14-16.

10. Бутинець Т.А. Внутрішній контроль: елементи організації системи / А. Т. Бутинець // Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 2(11)
11. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку / Ф. Ф. Бутинець та ін.. – Житомир: ЖІТІ, 2001. – 576 с.
12. Велкова І. Ю. Сучасні методики розрахунку показників ефективності використання оборотних активів підприємств АПК / І. Ю. Велкова // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Випуск 1 (48). – С.46-51.
13. Волошина В.В. Інформаційні основи обліку та контролю поточних активів підприємств / В.В. Волошина // «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 11 (41). Ч. 2. – 2014.- С. 91
14. Вороцова І. І. Особливості організації і методики аудиту активів малих підприємств / І. І. Воронцова, М. В. Готич – Режим доступу:
15. Голов С.Ф. Фінансовий та управлінський облік / С.Ф.Голов, В. І. Сфименко – К.: ТОВ „Автоінтерсервіс”, 1996. – 544 с.
16. Григор'єва Т.Ю. Управління оборотними активами підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/grigoreva-tyu-upravlinnyaoborotnimi-aktivami-pidpriemstva>
17. Демченко Т.А. Проблеми поділу активів у сучасних системах обліку та шляхи їх вирішення в Україні/ Т.А.Демченко//Науково-практичний журнал «Інвестиції: практика та досвід». – 2011. – №21. – С.42-44
18. Жолнер І. Фінансовий облік за міжнародними стандартами : навч. посіб. / І.Жолнер. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – С. 85-134.
19. Загородній А.Г. Облік і аудит: Термінологічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Г.О. Партин. – Львів: «Центр Європи», 2002. – 671 с.
20. Закон України «Про аудиторську діяльність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>

21. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
22. Ізмайлова Н.В. Управління оборотними активами підприємств. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук. Київ. - 2009. - 24 с.
23. Канурна З.Ф. Контроль оборотних активів підприємств машинобудівного комплексу / З.Канурна // Міжнародний збірник наукових праць. – №3(12). – С.246-252.
24. Карелов С.П. Законодавчо-нормативне забезпечення обліку та звітності основних засобів та методи їх оцінка за його умов// Сергій Петрович Карелов// Європейські перспективи. – 2014. – №5. – С.160-166.
25. Качалин В.В. Финансовый учет и отчетность в соответствии со стандартами GAAP / В.В. Качалин - [3-е изд.] - М.: Дело, 2000.- 432 с.
26. Китайчук Т.Г. Сутність витрат майбутніх періодів та їх місце у балансі/ Т.Г. Китайчук, В. Г. Душкевич // Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – 2015. – Випуск 12 (45). Ч.1. – С.134-141.
27. Коблянська, Г.Ю., Ревенко, К.О. Порівняльна характеристика П(С)БО 9 «Запаси» і МСБО 2 «Запаси». / Г. Кобилянська, К. Ревенко // Економіка: теорія та практика. – 2014. – № 2. – С .50-55
28. Коваленко Т.О. Особливості обліку витрат на малих підприємствах / Т.О. Коваленко // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – № 1 (31). – С. 86 – 90.
29. Кодацький В.П. Шляхи ефективного управління оборотними активами промислових підприємств // Актуальні проблеми економіки. – 2015. — № 4. – С. 150.
30. Колумбет, О. Оборотні активи: сутність, класифікація та структура у вітчизняній і зарубіжній практиці /О. Колумбет // Збірник наукових

- праць ДЕГУТ. Серія «Економіка та управління» – 2013. – №23-24. – С.324-332
- 31.Костецький Я. В. Аналіз складу і структури оборотних активів / Я. В. Костецький // Статистика, облік, аналіз та аудит. Інноваційна економіка – 2014. – №1(50). – С.188-192.
- 32.Крупка Я.Д. Фінансовий облік : [підруч.] / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. Я. Микитюк [та ін.]. – 3-тє вид., доповн. та переробл. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014.– 418 с.
- 33.Ловінська Л. Г. Облікова політика – інструмент організації бухгалтерського обліку / Л. Г. Ловінська// Наукові праці НДФІ. – 2006. – №4(33). – С.195-205.
- 34.Ловінська Л. Г. Оцінка в бухгалтерському обліку [Текст] : монографія / Л. Г. Ловінська. – К.: КНЕУ, 2006. - 256 с.
- 35.Лучко, М Р.; Бенько, І.Д. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. посіб, 2016. – Тернопіль: Економічна думка. – 360 с.
- 36.Мельник Н. Характеристика сучасного рівня впровадження МСФЗ в світі / Наталія Мельник // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – № 3. – С. 25-30.
- 37.Мельник, Н. Особливості розвитку бухгалтерського обліку в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / Н. Мельник , Н. Михайлишин // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – 2009. – № 17, т. II. – С. 217-220.
- 38.Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_013
- 39.Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_025

40. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_021
41. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_029
42. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_015
43. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [31](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_019)
44. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_020
45. Мурашко Т. Обрання облікових політик [Електронний ресурс] / Т. Мурашко // Вісник. Офіційно про податки : Офіційне видання Державної фіскальної служби України. – 2016. – №22. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/9895>
46. Мухіна Д. О. Фінансові проблеми управління оборотними активами підприємства / Д. О. Мухіна, Г. М. Азаренкова // The scientific potential of present/ St. Andrews, Scotland, UK. – 2016. – С.240-242.
45. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
48. Нужна О. А. Узагальнення підходів до трактування оборотних активів / О.А. Нужна // Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – 2011. – Випуск 8 (29). – Ч. 1. – С.331-336

49. Остап'юк Н. Від фінзвітності за П(С)БО до звітності за МСФЗ : наскрізний приклад / Н. Остап'юк, І. Панченко // Баланс бібліотека. – 2014. – № 1. – С. 54-70.
50. Павленко О. П. Фінансовий аналіз оборотних активів та оптимізація джерел їх формування / О. П. Павленко, Г. Ю. Бурсук // Молодий вчений. – 2017. – № 10 (50). – С.981-984.
51. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та інструкція про його застосування, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=293534
52. Плехова Ю. О. Ефективне управління оборотними активами промислових підприємств на основі концепції бережливого виробництва [Текст] / Ю. О. Плехова // Фінанси і кредит. – 2014. – №19. – С. 56-58.
53. Податковий кодекс України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
54. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>
55. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові активи». [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>
56. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
57. Полторак А. С. Класифікація оборотних активів підприємств АПК: сучасні науково-методологічні підходи / А. Полторак // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – №15. – С.68-71

- 58.Рожелюк, В. М. Організація бухгалтерського обліку діяльності переробних підприємств [Текст] : монографія / В. М. Рожелюк. - К. : ННЦ ІАЕ, 2013. - 488 с.
- 59.Сафонов Т.І. Поняття і сутність внутрішнього аудиту в системі управління підприємством / Т.І. Сафонов //Науково-практичне видання Незалежний аудитор. – 2013 . - №4 (II). – С.64-68
- 60.Семенюк Н. О. Визначення послідовності проведення аналізу оборотного капіталу підприємства / Н. О. Семенюк // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту – 2013. – Випуск 1(14). – С.173-180.
- 61.Сердюк О. Проблеми аудиту фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва / О. Сердюк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 1. – С. 111–114.
- 62.Сікора І.А. Оборотні активи як об'єкт бухгалтерського обліку і економічного аналізу / І. А. Сікора // Вісник Технологічного університету Поділля.Економічні науки. – 2009. – № 1. – С.230-234.
- 63.Сословський, В. Г. Вибір методу планування оборотних активів підприємств / В.Г. Сословський, І. О. Лисненко // Фін.-кредит. діяльн.: пробл. теорії та практики. Зб.наук.праць ХІБС УБС НБУ. – 2011. – Вип. 2. – С. 161-167.
- 64.Суков Г.С. Моделі облікових операцій з оборотними активами для потреб управління // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 213: В 6 т. Том IV. – Дніпропетровськ: ДНУ, - 2012. – С. 922-927
- 65.Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. / [Ждан В.І., Хаустова Є.Б., Колос І.В., Бондаренко О.С.]. – К.: Центр на- вчальної літератури, 2006. – 384 с.
- 66.Ткаченко А.М. Нормативно-правові аспекти бухгалтерського обліку оборотних активів / А.М.Ткаченко // Конкуренція.– 2005. – № 4. – С. 33-37.

- 67.Ткаченко А.М. Організація обліку оборотних активів на промислових підприємствах /А.М.Ткаченко // Вісник нац. ун-ту водного господарства та природокористування. – вип. 5. – 2008. – С. 42–48.
- 68.Фабіянська В.Ю. Удосконалення обліку та контролю оборотних активів/ В.Ю. Фабіянська, І.Ю.Свердзоленко// Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 12 (45). Ч. 1. – 2015. – С.357-366.
- 69.Федорченко О. Є. Звіт про рух грошових коштів: адаптація відповідно до МСФЗ та проблемні аспекти його формування / О. Федорченко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №3. – С. 892-895.
- 70.Цегельник Н.І. Формування облікової політики підприємства щодо обліку дебіторської заборгованості в системі розрахунків з покупцями/ Н.І. Цегельник // Облік і фінанси. – 2014. - № 4 (66). – С. 77-81.
- 71.Чалий І. Бухоблік для дорослих. МСФЗ-трансформація. Управління прибутком. Податки. / І. Чалий. – Х.: Фактор, 2011. – 400с.
- 72.Чалий І. МСФЗ: Перші кроки / І. Чалий // Все про бухгалтерський облік. – 2012. – № 46. – С. 5-8.
- 73.Шапошнікова О. Особливості аудиту малих підприємств / О. Шапошнікова // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. – 2011. – № 8. – С. 29–40.
- 74.Швець А. Трансформація фінансової звітності українських підприємств в звітність за міжнародними стандартами [Електронний ресурс] / А. Швець / Матеріали Відкритої Міжнародної інтернет-конференції «МСФЗ: дослідження, наука, практика, імплементація». – Режим доступу: <http://konf.amsfo.com.ua/transformaciya-finansovo%D1%97-zvitnostiukra%D1%97nskix-pidpriyemstv-v-zvitnist-za-mizhнародnimi-standartami/>.
- 75.Шматковська Т. Деякі аспекти проблематики управління оборотними активами на підприємстві/ Шматковська Т., Демедюк Л., Ворона О. // Науковий вісник. – 2016. – №3(325). – С.174-184

76. Шматковська Т.О. До питання трактування економічної сутності оборотного капіталу в аспекті особливостей функціонування торговельних підприємств / Т.О. Шматковська, В.Л. Поліщук // Економічний вісник Донбасу (Economic Herald of the Donbas). – 2012. – № 3(29). – С. 119-122.
77. Шматковська Т.О. До проблематики нормативно-правового забезпечення обліково-аналітичного процесу щодо оборотних активів підприємства/ Т.О. Шматковська, Л.В. Демедюк, Ю.В.Ярощук// Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Випуск №9. – С.840-843.
78. Юровський Б.С. Методичні аспекти бухгалтерського обліку оборотних активів / Б.С.Юровський // Зб. наук. праць Подільської державної аграрно-технічної академії. – Вип. 12. – Т. 2. – Кам'янець-Подільський, 2011. – с.208-210.
79. Яковишина Н. А. Оборотні активи, їх відображення в обліку та фінансовій звітності [Електронний ресурс] / Н. А. Яковишина, Пшеничнюк І. В. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/4_SND_2011/Economics/7_79172.doc
80. Янковська В.В. Економічна сутність оборотних активів підприємства/ В.В.Янковська// Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1(16) – С.347-350.
81. Яцишин С. Р. Запаси установ державного сектору економіки: оцінка та переоцінка / С. Яцишин // Торгівля комерція, підприємництво : Збірник наукових праць. – Львів : Львівська комерційна академія, 2014. Випуск 16. Серія економічна. – С. 159-164.
82. Яцишин С.Р. Досвід країн ЄС у формуванні облікової політики підприємств з врахуванням вимог європейського законодавства [Електронний ресурс]/ Світлана Романівна Яцишин / Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4137>

83. Яцишин, С. Р. Запаси в установах державного сектору економіки: визначення та поняття / Світлана Романівна Яцишин // Фактори впливу на формування та розвиток фінансової системи України : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. [Львів, 28-29 листопада 2014 року] / ГО «Львівська економічна фундація». – Ч.3. – 2014. – С. 115-118.
84. Яцишин, С. Р. Оцінка та переоцінка запасів бюджетних установ в умовах сьогодення / Світлана Романівна Яцишин // Теорія і практика бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту : стан, проблеми та перспективи розвитку : матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції [Львів, 16-17 травня 2014 р.] / [відп. за вип. : проф. Куцик П. О.]. – Львів : ЛКА, 2014. – С. 148-152.